

Sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen haasteet Apteekin Terveyspisteessä

Anni Ketola

OPINNÄYTETYÖ
Elokuu 2019

Sairaanhoitajakoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitajakoulutus

KETOLA ANNI:

Sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen haasteet Apteekin Terveyspisteessä

Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 9 sivua
Elokuu 2019

Apteekin Terveyspiste on apteekin yhteydessä toimiva yksityinen terveystalve-luyritys, jossa sairaanhoitaja tarjoaa terveystalve-luja. Opinnäytetyön tarkoituk-sena oli selvittää Apteekin Terveyspisteissä työskentelevien sairaanhoitajien työkuva ja ammatillisen osaamisen haasteita. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda näkyväksi sairaanhoitajan työkuva Apteekin Terveyspisteessä ja nostaa esille ammatillisen osaamisen haasteita ja mahdollisia koulutustarpeita. Opinnäy-tetyössä haettiin vastausta kysymyksiin, millaisia palveluja Apteekin Terveyspis-teissä tarjotaan ja millaista osaamista sairaanhoitaja tarvitsee työskennellessään Terveyspisteessä. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Suomen Apteekkariliiton kanssa.

Opinnäytetyö tehtiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen ja aineistonke-ruumenetelmänä käytettiin verkkokyselyä. Kysely oli suunnattu Apteekin Ter-veyspisteissä työskenteleville sairaanhoitajille.

Tulosten mukaan Terveyspisteissä tarjottavat palvelut vaihtelevat Terveyspisteit-täin. Palvelut keskittyvät erilaisiin toimenpiteisiin, rokotusten ja injektioiden anta-miseen, erilaisiin mittauksiin ja terveyden edistämiseen. Kaikki sairaanhoitajat osallistuvat myös apteekkityöhön. Suurin osa Terveyspisteistä tekee yhteistyötä julkisen terveydenhuollon kanssa.

Apteekin Terveyspisteessä työskentelevä sairaanhoitaja tarvitsee laaja-alaista osaamista ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Aiemmasta sairaanhoitajan työko-kemuksesta on hyötyä, eikä työ sovellu vastavalmistuneelle sairaanhoitajalle työn haastavuuden vuoksi. Sairaanhoitajakoulutus ei yksinomaan luo edellytyk-siä kaikkien Terveyspisteissä tarjottavien palveluiden toteuttamiseen, joten Ter-veyspisteessä työskentelevän sairaanhoitajan lisä- ja täydennyskoulutus on tär-keässä asemassa. Jatkossa voitaisiin tutkia sairaanhoitajien omia kokemuksia ammatillisen osaamisen haasteista Apteekin Terveyspisteessä.

Asiasanat: sairaanhoitaja, ammatillinen osaaminen, apteekki, terveystalve, asiakas

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care
Option of Nursing

ANNI KETOLA:

Challenges in Professional Competency among Pharmacy Health Point Nurses

Bachelor's thesis 54 pages, appendices 9 pages
August 2019

Pharmacy Health Point is a private health care company operating alongside pharmacies.

The purpose of this study was to examine the job description of nurses working in Pharmacy Health Points. Additionally, the purpose was to examine the challenges regarding the Pharmacy Health Point nurses' professional competency. The aim of this study was to make Pharmacy Health Points visible and thereby bring up challenges in professional competency and potential needs for further trainings.

The study was conducted with a quantitative approach. The data were collected through e-questionnaires delivered to nurses working at Pharmacy Health Points.

The results showed Primary Health Point nurses' job descriptions are varied; the provided services include for example taking various measurements and giving vaccinations and injections. The nurse working at Pharmacy Health Point needs extensive competence and the ability to work independently. Pharmacy Health Point is not a suitable working environment for recently graduated nurse because of challenging nature of the job.

Key words: nurse, professional competence, pharmacy, health point, customer

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	SAIRAANHOITAJAN AMMATILLINEN OSAAMINEN APTEEKIN TERVEYSPISTEESSÄ	6
	2.1 Apteekin Terveyspiste	6
	2.2 Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen.....	9
	2.3 Apteekin Terveyspisteessä työskentelevä sairaanhoitaja	12
3	TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	14
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
	4.1 Määrällinen lähestymistapa.....	15
	4.2 Aineiston keruu	15
	4.3 Aineiston analysointi	17
5	TULOKSET	18
	5.1 Taustatiedot	18
	5.2 Sairaanhoidajien tarjoamat palvelut Apteekin Terveyspisteissä	18
	5.3 Muut työtehtävät, markkinointi ja kuntayhteistyö Apteekin Terveyspisteissä	23
	5.4 Sairaanhoidajien kommentit Terveyspisteiden toiminnasta.....	27
6	TULOSTEN TARKASTELU	28
	6.1 Sairaanhoidajan työnkuva ja ammatillinen osaaminen Apteekin Terveyspisteessä	28
7	POHDINTA	35
	7.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	35
	7.2 Johtopäätökset ja kehittämissuhteukset.....	37
	LÄHTEET	41
	LIITTEET.....	46
	Liite 1. Saatekirje	46
	Liite 2. Kyselytutkimus	47

1 JOHDANTO

Sairaanhoitajan työ muuttuu tulevaisuudessa itsenäisemmäksi ja työssä korostuu asiakkaiden omahoidon tukeminen ja terveyden ylläpitäminen. Palvelujen tarjonta tulee keskittymään tulevaisuudessa myös muualle kuin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköihin. (Kotila ym. N.d, 3, 5.)

Apteekin Terveyspiste on apteekin yhteydessä toimiva yksityinen terveystaloyritys, jossa sairaanhoitaja tarjoaa terveystaloyrityksiä. Terveystaloyrityksen palvelut tarjoavat asiakkaalle nopean ja helpon tavan päästä sairaanhoitajan vastaanotolle. Terveystaloyrityksen tavoitteena on vapauttaa julkisen terveydenhuollon resursseja, säästää matkakuluissa sekä nopeuttaa hoitoon pääsyä. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 3.)

Aihe on rajattu Suomen Apteekin Terveystaloyrityksissä työskenteleviin sairaanhoitajiin. Aiheeseen päädyttiin, koska Terveystaloyritystoimintaa ei ole aiemmin tutkittu sairaanhoitajan työn näkökulmasta. Apteekin Terveystaloyritys on monelle vielä melko tuntematon käsite, joten opinnäytetyöllä saadaan näkyvyyttä tälle kasvavalle sairaanhoitajan työympäristölle. Aihe on ajankohtainen, sillä Terveystaloyritykset ovat yleistyneet viime vuosina ja niiden toimintaa pyritään kehittämään jatkuvasti.

Aineisto kerättiin verkkokyselynä, joka lähetettiin Suomessa toimiviin Apteekin Terveystaloyrityksiin. Aineistosta tehtiin kaksi erillistä opinnäytetyötä. Tässä opinnäytetyössä käsitellään sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen haasteita. Toinen opinnäytetyö käsittelee Apteekin Terveystaloyritysten roolia osana Suomen terveydenhuoltojärjestelmää.

2 SAIRAANHOITAJAN AMMATILLINEN OSAAMINEN APTEEKIN TERVEYSPISTEESSÄ

2.1 Apteekin Terveyspiste

Apteekin Terveyspiste on yksityinen terveystaluyritys, joka toimii apteekin yhteydessä. Toiminta sai alkunsa Terveyspiste – asiakkaan terveyden edistämisen ja omahoidon tueksi -hankkeesta, jota koordinoi Kuopio Innovation Oy. Toiminta muuttui Apteekkariliiton hallinnoimaksi vuonna 2014. Oman alueen Aluehallintovirasto myöntää Terveyspisteille luvan yksityisen terveydenhuollon palvelujen antamiseen. Vuoden 2019 alussa toiminnassa olevia Terveyspisteitä oli yhteensä 19. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 3; Suomen Apteekkariliitto 2019b, 3, 5.)

Terveyspisteessä työskentelee laillistettu sairaanhoitaja, jonka tarjoamat palvelut ovat yleensä maksullisia (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 14). Yleensä apteekki palkkaa sairaanhoitajan, mutta sairaanhoitaja voi toimia myös itsenäisenä yrittäjänä (Suomen Apteekkariliitto 2018). Apteekin Terveyspisteen tunnistaa kuvassa 1 näkyvästä logosta.

KUVA 1: Apteekin Terveyspisteen logo (Suomen Apteekkariliitto N.d., 1)

Terveyspiste mahdollistaa asiakkaille nopean ja helpon pääsyn sairaanhoitajan vastaanotolle. Toiminnan tavoitteena on julkisen terveydenhuollon resurssien

vapauttaminen, matkakuluissa säästäminen sekä hoitoon pääsyyn nopeuttaminen. Terveyspisteissä ei ole tarjolla lääkärin vastaanottoa, mutta Terveyspiste voi tarjota etälääkäripalvelua. Tällöin apteekki järjestää tilat ja välineet kyseiselle palvelulle ja huolehtii teknisen tuen järjestämisestä. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 3, 11.) Sairaanhoidaja voi myös tarvittaessa konsultoida lääkäriä, jotta potilas saa sähköisen reseptin (Suomen Apteekkariliitto N.d, 9).

Sairaanhoidaja tekee Terveyspisteen vastaanotolla pieniä hoitotoimenpiteitä, suorittaa hoidon tarpeen arviointia ja kartoittaa asiakkaan sairastumisriskiä yleisiin kansantauteihin (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 3). Myös asiakkaan terveyden edistäminen ja omahoidon tukeminen ovat osa sairaanhoidajan työnkuvaa Terveyspisteessä (Suomen Apteekkariliitto, N.d). Omahoidon tukemisella pyritään siihen, että pitkäaikaissairaana potilaan elämänlaatu olisi mahdollisimman hyvä sairaudesta huolimatta (Bodenheimer, Loring, Holman, Grunback 2002, 2469).

Terveyspisteen sairaanhoidaja voi tarvittaessa kirjoittaa hoitajan selvityksen työkyvyttömyydestä (Halonen 2014, 10). Sairauslomatodistusta kirjoittaessaan sairaanhoidaja ottaa kantaa siihen, onko henkilö kykenevä työskentelemään sairautensa vuoksi (Saarelma 2019). Sairaanhoidaja voi kuitenkin kirjoittaa sairauslomaa enintään vain viisi peräkkäistä kalenteripäivää (Tampereen kaupunki 2018, 5).

Vastaanottotoiminnan lisäksi Terveyspisteen sairaanhoidaja voi osallistua apteekissa lääkkeiden annosjakeluun, kassatyöskentelyyn ja tilausten käsittelyyn. Sairaanhoidajan ammattitaidosta on etua apteekin puolella, sillä sairaanhoidaja voi hyödyntää osaamistaan esimerkiksi haavanhoitotuotteiden parissa. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 6.)

Terveyspisteen palvelut suunnitellaan yhteistyössä paikkakunnan julkisen terveydenhuollon kanssa. Tarvittaessa asiakas voidaan ohjata Terveyspisteestä jatkohoitoon julkisen terveydenhuollon puolelle. Terveyspisteiden tulee toteuttaa laitteiden ulkoista ja sisäistä laadunarviointia, jotta julkisessa terveydenhuollossa voidaan luottaa mittauksiin ja hoidon tarpeen arviointiin, jotka on toteutettu Terveyspisteessä. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 3.) Tällöin mittauksia ja toimenpiteitä ei tarvitse toistaa julkisessa terveydenhuollossa (Suomen Apteekkariliitto

N.d, 5). Yhteistyötä julkisen terveydenhuollon kanssa kuvataan jatkossa myös sanalla kuntayhteistyö.

Terveyspisteissä potilasasiakirjat laaditaan joko sähköisesti tai paperiversiona, ja pääsy Terveyspisteen asiakirjoihin on ainoastaan sairaanhoitajalla (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 8). Potilasasiakirjoilla tarkoitetaan asiakirjoja, jotka sisältävät tietoja potilaan terveydentilasta (Lääkehoidon toteuttaminen N.d). Jos potilasasiakirjat arkistoidaan sähköisesti, tulee Terveyspisteen liittyä Kanta-palveluihin kuuluvan potilastiedon arkiston käyttäjäksi. Paperiset potilasasiakirjat tulee sen sijaan säilyttää lukitussa kaapistossa silloin, kun sairaanhoitaja ei ole työvuorossa. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 8.)

Asiakkaan siirtyessä Terveyspisteestä jatkohoitoon julkisen terveydenhuollon puolelle, tulee julkisen terveydenhuollon tietää Terveyspisteessä tehty arvio asiakkaan terveydentilasta. Jos Terveyspisteillä on käytössään sähköinen potilastietojärjestelmä, Kannassa näkyvät kirjaukset ovat nähtävillä. Niiden katsomiseen tarvitaan kuitenkin asiakkaan lupa. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 26.)

Jos Terveyspisteellä ei ole yhteneväistä potilastietojärjestelmää julkisen terveydenhuollon kanssa, tieto siirtyy Terveyspisteestä terveyskeskukseen esimerkiksi asiakkaille annettavien tulosteiden välityksellä. Terveyspisteen sairaanhoitaja voi ottaa myös puhelimitse yhteyttä julkisen terveydenhuollon toimijoihin, jotta potilaan terveystiedot saadaan raportoitua eteenpäin. Tämä tapahtuu siten, että asiakas on itse paikalla, tai asiakkaalta on pyydetty kirjallinen lupa tietojen luovuttamiseen. Potilasasiakirjoihin tehdään merkintä tietojen luovuttamisesta. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 26.) Tulevaisuuden toiveena on, että Terveyspisteet saisivat yhteyden kunnan potilastietojärjestelmään (Terveysasema suljettiin, apteekki avasi Terveyspisteen ja etälääkäripalvelun 2017).

Terveyspisteen asiakkaalla tarkoitetaan tässä työssä henkilöä, joka käyttää Apteekin Terveyspisteen palveluja. Terveyspisteet ovat hyödyllisiä asiakkaille niiden helpon saavutettavuuden vuoksi: ne sijaitsevat lähellä muita palveluja, ja vastaanotolle pääsy tapahtuu yleensä nopeasti, ilman jonottamista. Terveyspisteet voivat tarjota palvelujaan myös virka-ajan ulkopuolella. (Suomen Apteekkariliitto N.d, 10.)

2.2 Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen

Sairaanhoitaja on hoitotyön asiantuntija, jonka tehtävänä on edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, ehkäistä ja hoitaa sairauksia sekä lievittää kärsimystä. Sairaanhoitajan työ perustuu hoitotieteeseen. (Opiskele sairaanhoitajaksi N.d.) Sairaanhoitajakoulutus on kestoltaan 3,5 vuotta ja laajuudeltaan 210 opintopistettä (Opiskelu sairaanhoitajaksi 2014). Koulutuksen vaatimuksena on, että opiskelija saa valmiudet suorittaa tehtäviään taitavasti, pystyvästi, onnistuneesti ja osuvasti (Ruuskanen 2011, 88).

Sairaanhoitajan osaamisen on moniulotteista. Sairaanhoitajalta edellytetään osaamista hoitotieteestä, lääketieteestä ja farmakologiasta sekä kykyä ja taitoa tehdä eettisiä ja ammatillisia päätöksiä. (Opiskelu sairaanhoitajaksi 2014.) Sairaanhoitajan osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen on tärkeässä asemassa, sillä hyvällä ammattitaidolla työ voidaan tehdä laadukkaasti (Rautava-Nurmi ym. 2014, 420).

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (1994/559) määrittelee, että terveydenhuollon ammattihenkilö on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammatti-toiminnan edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Ammattitaitoa ja osaamista pyritään lisäämään täydennyskoulutuksella (Rautava-Nurmi ym. 2014, 420). Täydennyskoulutuksella tarkoitetaan suunnitelmallista lisäkoulutusta, jonka tarkoituksena on tukea sairaanhoitajan ammatinharjoittamista ylläpitämällä, kehittämällä ja syventämällä työntekijän ammattitaitoa (Sairaanhoitajan täydennyskoulutus N.d).

Täydennyskoulutuksen määrä on riippuvainen sairaanhoitajan työn vaativuudesta, työnkuvasta ja ammatillisista kehittymistarpeista (Rautava-Nurmi ym. 2014, 420). Sairaanhoitajaliiton mukaan vähintään kuusi täydennyskoulutuspäivää vuodessa olisi tarpeellinen määrä sairaanhoitajalle (Sairaanhoitajan täydennyskoulutus N.d).

Ammattikorkeakouluissa on yhtenäinen pohja 180 opintopisteen laajuiselle sairaanhoitajan vähimmäisosaamiselle. Opintojen aikana sairaanhoitaja voi valita

30 opintopisteen verran syventävää osaamista. (Opiskelu sairaanhoitajaksi 2014.) Yleissairaanhoitajan (180 op) osaamisvaatimukset on jaoteltu 13 osa-alueeseen, jotka on esitelty taulukossa 1 (Laukkanen 2019).

TAULUKKO 1. Yleissairaanhoitajan osaamisvaatimukset (Laukkanen 2019)

1. Ammatillisuus ja eettisyys
2. Asiakslähtöisyys
3. Kommunikointi ja moniammatillisuus
4. Terveyden edistäminen
5. Johtaminen ja työntekijyysosaaminen
6. Tiedonhallinta
7. Ohjaus- ja opetusosaaminen sekä omahoidon tukeminen
8. Kliininen hoitotyö
9. Näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja päätöksenteko
10. Yrittäjyys ja kehittäminen
11. Laadun varmistus
12. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä
13. Potilas- ja asiakasturvallisuus

Ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien laadinnassa hyödynnetään osaamiskuvauksia. Osaamiskuvausten avulla valmistuvan sairaanhoitajan osaamista ja sen tasalaatuisuutta voidaan yhtenäistää valtakunnallisesti. (Eriksson, Korhonen, Merasto, Moisio 2015, 8.)

Ammatillisuuden ja eettisyyden osaamisalueeseen sisältyvät muun muassa hoitotyön arvot, eettiset periaatteet ja lainsäädäntö sekä oman osaamisen kehittäminen. Asiakslähtöisyyden osaamisalueessa korostuu potilaiden arvostava ja yksilöllinen kohtaaminen. Kommunikoinnin ja moniammatillisuuden osaamisalue edellyttää sairaanhoitajalta ammatillisia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Terveyden edistämisen osaamisalueessa painottuvat teoretiedon soveltaminen, terveydellisten riskitekijöiden tunnistaminen sekä kannustaminen terveellisiin elämäntapoihin ja itsehoitoon. Myös yleisvaarallisten tartuntatautien torjunta ja rokotukset ovat osa terveyden edistämisen osaamisaluetta. (Laukkanen 2019.)

Johtamiseen ja työntekijyysosaamisen osaamisalueeseen sisältyy oman toiminnan priorisointi ja organisointi. Lisäksi sairaanhoitajalta vaaditaan kykyä kehittää ja muuttaa työskentelyään sosiaali- ja terveydenhuollossa tapahtuvien muutosten mukaisesti. Tiedonhallinnan osaamisalueeseen kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon tietosuojaj- ja turvallisuusvaatimusten noudattaminen ja niihin liittyvän lainsäädännön tunteminen. Myös potilastietojärjestelmien käyttö ja asiakkaan hoitoprosessin kirjaaminen kuuluvat tiedonhallinnan osaamisalueeseen. Ohjaus ja opetusosaamisen sekä omahoidon tukemisen osa-alueeseen sisältyy erilaisten ohjaus- ja opetusmenetelmien hallinta sekä niiden arviointi. (Laukkanen 2019.)

Kliinisen hoitotyön osaamisalue kattaa lukuisia asioita, kuten lääkehoidon, hoitotyön menetelmät, keskeiset toimenpiteet ja infektioiden torjunnan (Laukkanen 2019). Keskeisiä kliinisiä osaamistehtäviä sairaanhoitajan työssä ovat esimerkiksi peruselintointojen tarkkailu ja ylläpito, potilaan perus- ja kokonaishoito, kivun hoito, aseptinen toiminta, ensiapu ja potilasturvallisuus (OPM 2006, 68-69). EU-direktiivit määrittelevät sairaanhoitajakoulutuksen kliinisen harjoittelun vähimmäismäärän (Ruuskanen 2011, 87).

Näyttöön perustuvan toiminnan, tutkimustiedon hyödyntämisen ja päätöksenteon osaamisalueessa sairaanhoitajan tulee osata suunnitella, toteuttaa ja arvioida näyttöön perustuvaa hoitotyötä turvallisesti ja luotettavasti. Lisäksi hänen tulee hallita tiedonhaku yleisimmistä terveystieteiden tietokannoista. Yrittäjyyden ja kehittämisen osaamisalue sisältää sisäisen yrittäjyyden, kustannustietoisuuden sekä taloudellisen työskentelyn. Myös oman työn kehittämiskohteiden ja muutostarpeiden tunnistaminen kuuluvat yrittäjyyden ja kehittämisen osaamisalueeseen. (Laukkanen 2019.)

Laadun varmistuksen osaamisalueessa painotetaan hoitotyön laadun arviointia ja varmistamista. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän osa-alueeseen sisältyy eri toiminta- ja palveluyksikköjen tehtävien ymmärtäminen osana hoito- ja palveluketjua sekä sähköisten palveluiden hyödyntäminen osana asiakkaan kokonaishoitoa. Potilas- ja asiakasturvallisuuden osaamisalue kattaa keskeisen tietoperustan hallitsemisen potilas- ja asiakasturvallisuudesta. Sairaanhoitajan tulee edistää potilasturvallisuutta ja ehkäistä vaaratapahtumia kaikissa

potilaan hoitoprosessin vaiheissa. Myös selkeä kommunikointi on osa potilasturvallisuutta. (Laukkanen 2019.) Sairaanhoidaja tarvitsee kaikkia edellä mainittuja osa-alueita työskennellessään Apteekin Terveyspisteessä.

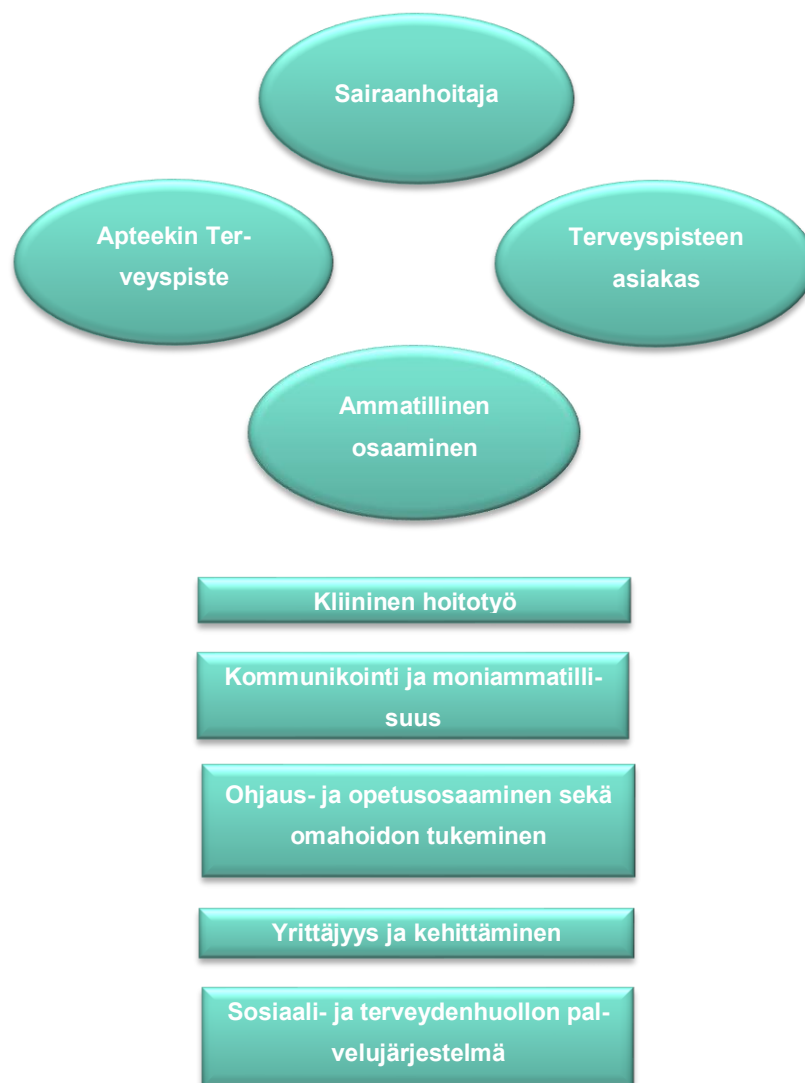
2.3 Apteekin Terveyspisteessä työskentelevä sairaanhoitaja

Suomen Apteekkariliiton (2019a, 6) mukaan Terveyspisteessä työskentelevän sairaanhoitajan pohjakoulutuksena tulee olla vähintään sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan tutkinto. Myös sairaanhoitajan erikoistumisopinnoista on etua Terveyspisteen vastaanottotyössä. Sairaanhoitajan erikoistumisopintoja ovat esimerkiksi päivystävän sairaanhoitajan, diabeteshoitajan ja sydänhoitajan erikoistumisopinnot, jotka ovat laajuudeltaan 30 opintopistettä. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 6.) Sairaanhoidajalta edellytetään ymmärrystä yksityisen yrityksen toiminnasta (Suomen Apteekkariliitto 2019b, 16).

Terveyspisteessä työskentelevän sairaanhoitajan työ on itsenäistä, joten sairaanhoitajalla tulee olla riittävästi aikaisempaa kokemusta vastaanottotyöstä. Sairaanhoidajan markkinointi- ja ryhmänohjaustaidoista on myös etua. Farmaseutin tai lääketeknikon tutkinto yhdessä sairaanhoitajan tutkinnon kanssa on katsottu hyödyllisiksi. Työn itsenäisyyden vuoksi täydennyskoulutus on tärkeässä asemassa, ja sairaanhoitajalla onkin täydennyskoulutuspäiviä tavallisesti 3-10 vuodessa. Sairaanhoidajalla voi olla mahdollisuus päästä myös paikkakunnan julkisen terveydenhuollon sisäisiin koulutuksiin. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 6, 10.)

Sairaanhoidajan on tärkeää tuntea kuntayhteistyön periaatteet. Yhteydenpito julkiseen terveydenhuoltoon on tärkeässä roolissa Apteekin Terveyspisteessä, joten on molempien osapuolien etu, jos paikkakunnan julkisen terveydenhuollon toimijat ja toimintatavat ovat sairaanhoidajalle tuttuja. Terveyspisteen sairaanhoidajalla on mahdollisuus päästä tutustumaan julkisen terveydenhuollon yksiköihin, kuten kiirevastaanotolle tai diabetespoliklinikalle. (Suomen Apteekkariliitto 2019a, 6, 10).

Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen Apteekin Terveyspisteessä (kuvio 1.) painottuu kliiniseen hoitotyöhön, kommunikointiin ja moniammatillisuuteen, ohjaus- ja opetusosaamiseen sekä omahoidon tukemiseen, yrittäjyyteen ja kehittämiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän tuntemiseen.

KUVIO 1. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen Apteekin Terveyspisteessä

3 TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Apteekin Terveyspisteissä työskentelevien sairaanhoitajien työnkuvaa ja ammatillisen osaamisen haasteita.

Tavoitteena on tuoda näkyväksi sairaanhoitajan työnkuva Apteekin Terveyspisteessä ja nostaa esille ammatillisen osaamisen haasteita ja mahdollisia koulutus-tarpeita.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

1. Millaisia palveluja Apteekin Terveyspisteissä tarjotaan?
2. Millaista osaamista sairaanhoitaja tarvitsee työskennellessään Terveyspisteessä?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Määrällinen lähestymistapa

Opinnäytetyö toteutettiin määrällisellä eli kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Sairaanhoidajan työnkuvaa haluttiin tutkia tilastollisesti, sillä kyselyssä haluttiin kysyä strukturoituja asioita. Valmiit vastausvaihtoehdot myös nopeuttavat kyselyyn vastaamista ja tulosten analysointia. Kvantitatiiviseen tutkimusmenetelmään päädyttiin yhdessä Apteekkariliiton kanssa.

Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on saanut alkunsa luonnontieteissä. Menetelmästä voidaan käyttää useita nimityksiä, kuten hypoteettis-deduktiivinen, eksperimentaalinen ja positivistinen tutkimus. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2014, 139.) Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tietoa tarkastellaan numeerisesti eli tutkittavat asiat kuvaillaan numeroin. Tutkijan tehtävänä on tulkita ja selittää numeroista saatava tieto sanallisesti ja kuvailla, miten eri asiat ovat yhteyksissä toisiinsa tai eroavat toisistaan. Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä saadaan vastaukset kysymyksiin: kuinka moni, kuinka paljon ja miten usein. Vastaajien suuri määrä on ominaista määrällisen tutkimuksen aineistolle. (Vilkkä 2007, 14, 17.)

4.2 Aineiston keruu

Määrällisessä tutkimuksessa tavallisimmin käytetty aineistonkeruumenetelmä on kyselylomake. Kyselylomake voidaan toimittaa vastaajille monella eri tavalla. Tapoja ovat perinteinen kirjeposti, sähköposti, internetkysely tai lomakkeiden jakaminen esimerkiksi jossakin tapahtumassa. (Vilkkä 2015, 94-95). Aineisto kerättiin verkkokyselynä, jonka Suomen Apteekkariliitto lähetti jokaiseen Suomessa toimivaan 20 Apteekin Terveyspisteeseen. Verkkokysely soveltui parhaiten aineistonkeruumenetelmäksi nopeutensa ja edullisuutensa vuoksi, sillä tutkimusalue oli maantieteellisesti laaja. Kysely oli suunnattu Terveyspisteissä työskenteleville sairaanhoitajille, ja kyselyllä pyrittiin saamaan mahdollisimman kattavasti tietoa sairaanhoidajan työnkuvasta Apteekin Terveyspisteessä.

Kyselylomakkeen huolellinen suunnittelu on tärkein osa määrällisen tutkimuksen toteuttamisesta. Kyselylomake ja tutkimussuunnitelma kulkevat hyvin tiiviisti käsi kädessä, sillä tutkimussuunnitelman ajatellaan olevan kyselylomakkeen perusta. Suunnitelmasta tuleekin löytyä se teoretieto, jota on käytetty kyselylomaketta tehdessä, ja kyselylomakkeessa tulisi kysyä asioita, joita tutkimussuunnitelmassa kerrotaan mitattavan. (Vilkkä 2015, 105.)

Kyselylomakkeen kysymykset suunniteltiin yhteistyössä Suomen Apteekkariliiton kanssa. Kysymyksiä suunniteltaessa hyödynnettiin Apteekkariliitolta saatuja materiaaleja, jotka sisälsivät tietoa Terveyspisteiden palveluvalikoimasta. Kysely tehtiin Tampereen ammattikorkeakoulun käytössä olevalle e-lomakkeelle. Aineiston keruu toteutettiin toukokuussa 2019. Suurin osa kysymyksistä oli strukturoituja, eli kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot. Kysely sisälsi myös yksittäisiä avoimia kysymyksiä, joilla saatiin tarkempaa tietoa aiheesta. Kysymykset ja selitetekstit pyrittiin laatimaan yksiselitteisiksi ja vastausvaihtoehdot kattaviksi.

Kyselylomakkeiden ongelmana on monesti useampien asioiden kysyminen samassa kysymyksessä. Tällöin vastaajan on vaikea tietää mihin hän vastaa, ja tutkijan on myös mahdotonta tietää mihin vastaaja on vastannut. Näin ollen tulosten analysoinnista tulee mahdotonta. Siksi kyselylomakkeen luomiseen ja testaamiseen tulisi käyttää riittävästi aikaa ja kysymykset tulisi testata ennen niiden esittämistä vastaajille. (Vilkkä 2015, 101-102, 107.) Kyselylomakkeen kysymykset mittasivat yhtä asiaa, lukuun ottamatta kysymystä: "Mikä on koulutustasutanne ja työkokemuksenne?" Nämä yhdistettiin yhdeksi kysymykseksi, koska kysymyksissä kysytyt asiat liittyvät vahvasti toisiinsa ja näin ollen vastaaminen samanaikaisesti on yksinkertaista.

Ennen kyselyn lähettämistä kysely testattiin neljällä henkilöllä. Kysymykseen tehtiin pieniä muutoksia saatujen kommenttien perusteella. Lomakkeen ulkoasu tehtiin ohjelmiston ehdoilla ja ulkoasussa otettiin huomioon vuodenaika sekä Apteekin Terveyspisteen logon värit, jotta vastaajat saataisiin kiinnostumaan kyselystä ja siihen vastaamisesta. Verkossa toteutettavissa kyselytutkimuksissa aineiston keräämiseen varataan usein 10-14 päivää (Vilkkä 2007, 106). Kyselytutkimuksen vastausaika oli 2,5 viikkoa, eikä uusintakierrosta tehty aikataulullisista syistä.

4.3 Aineiston analysointi

Vastauslomakkeista tarkistettiin ensimmäisenä virheellisyudet ja puuttuvat tiedot (Hirsjärvi ym. 2014, 221). Myös puutteelliset lomakkeet analysoitiin, sillä vain muutamiin kohtiin oli jätetty vastaamatta. Materiaali analysoitiin tilastollisella menetelmällä käyttäen Exceliä, sillä ohjelmisto soveltuu tilastollisten tulosten analysointiin. Kyselylomakkeen tiedot tallennettiin manuaalisesti Excelin avulla havaintomatriisiksi. Avointen kysymysten vastaukset käsiteltiin soveltuvin osin sellaisenaan tekstinkäsittelyohjelma Wordilla. Avoimet kysymykset toivat työhön luotettavuutta niistä saadun yksityiskohtaisemman tiedon vuoksi.

Tilastollisen datan osalta esitettiin jakaumat, jotka kuvattiin tunnusluvuilla ja vaihteluväleillä, sillä vastaajien määrä oli vähäinen. Vastaajien vähäisen määrän vuoksi tuloksia ei haluttu esittää prosenttilukuina, sillä prosenttiluvut olisivat voineet antaa harhaanjohtavan kuvan tuloksista. Tuloksia havainnollistettiin yhtenäisten taulukoiden avulla. Tässä opinnäytetyössä analysoitiin pääsääntöisesti ne vastaukset, jotka käsittelivät Terveyspisteissä tarjottavia palveluja sekä sairaanhoitajan muita työtehtäviä. Tuloksissa kuvattiin myös sairaanhoitajien vapaamuotoiset kommentit Terveyspistetoiminnasta. Toisessa opinnäytetyössä käsitellään Apteekkien Terveyspisteiden toimintaa osana Suomen terveydenhuoltojärjestelmää.

5 TULOKSET

Tuloksissa kuvataan vastaajien taustatiedot, sairaanhoitajien tarjoamat palvelut, muut työtehtävät, markkinointitavat, julkisen terveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö sekä sairaanhoitajien vapaamuotoiset kommentit Terveyspistetoiminnasta.

5.1 Taustatiedot

Kysely lähetettiin 20:lle Apteekin Terveyspisteessä työskentelevälle sairaanhoitajalle. Kyselyyn vastasi yhteensä 14 henkilöä ja vastauksia tuli ympäri Suomea. Kaikki vastaajat työskentelivät Apteekkarin omistamassa osakeyhtiössä. Yhdessä Terveyspisteessä työskenteli kaksi sairaanhoitajaa, kun taas muissa Terveyspisteissä sairaanhoitajia oli yksi. Sairaanhoitajat olivat työskennelleet Terveyspisteissä vaihtelevasti yhdestä vuodesta viiteen vuoteen. Vastaajilla oli aiempaa työkokemusta sairaanhoitajan työstä 1-17 vuotta. Työkokemusta oli sekä erikoissairaanhoidosta että perusterveydenhuollosta. Vastaajista kuusi oli työskennellyt aiemmin terveyskeskuksen vastaanotolla. Vastaajien työkokemus terveyskeskuksen vastaanotossa vaihteli alle vuodesta 10 vuoteen. Kahdeksalla vastaajalla oli lisäksi jokin muu tutkinto, kuten perushoitajan, terveydenhoitajan, farmaseutin, proviisorin, lääketeknikon, kosmetologin tai apteekkialan logistiikka-tutkinto.

5.2 Sairaanhoitajien tarjoamat palvelut Apteekin Terveyspisteissä

Vastaajilta kysyttiin Terveyspisteen tarjoamista palveluista, potilasryhmien rajauksesta, sairaanhoitajan vastaanotolle hakeutumisen syistä sekä kotikäynneistä. Tarkempaa tietoa haluttiin rokotuksista, mittauksista, terveysneuvonnasta, yleisimmistä injektioista ja muualla analysoitavista laboratoriotutkimuksista. Lisäksi haluttiin tietää Terveyspisteiden kolme kysytyintä palvelua.

Kolmessa Terveyspisteessä tarjottiin palveluita kaikille potilasryhmille, kun taas 11 Terveyspisteessä potilasryhmiä oli rajattu. Viidessä Terveyspisteessä lapsipotilaille ei tarjottu palveluita. Yhdessä Terveyspisteessä lapsipotilaat ohjattiin pääsääntöisesti muualle hoitoon. Tulokset vaihtelivat paljon siitä, minkä ikäiset lapset oli rajattu pois. Neljässä Terveyspisteessä lapsille tarjottiin palveluja rokotuksia lukuun ottamatta. Lapsipotilaille ei tarjottu palveluita muun muassa siitä syystä, että lapsipotilaiden ajateltiin saavan terveysterveystensa neuvolassa tai kouluterveydenhuollossa. Yhdessä Terveyspisteessä ei tarjottu palveluja vieroitushoidossa oleville asiakkaille turvallisuussyistä. Myös pitkäaikaissairauden seurantakäyntejä oli rajattu insuliinidiabeetikoiden koulutuksen puutteen vuoksi.

”Emme anna rokotuksia tai injektioita alle 30kg lapsille.”

”Vauvat ja alle 10 kg lapset.”

”-alle 3 vuotiaat lapset”

Kaikissa Terveyspisteissä (14) tehtiin korvahuuhteluja, hoidettiin haavoja, poistettiin ompeleita ja annettiin injektioita. Lähes kaikissa (12) Terveyspisteissä poistettiin myös punkkeja. Puolet Terveyspisteistä (7) mittasi lääkinällisiä tukisukkia. Terveyspisteissä tarjottavat palvelut on esitelty taulukossa 2. Palvelun perässä oleva luku kertoo Terveyspisteiden määrän, joissa kyseistä palvelua tarjottiin.

TAULUKKO 2. Apteekin Terveyspisteissä tarjottavat palvelut

Palvelut	n = 14
Korvahuuhtelu	14
Ompeleiden poisto	14
Punkin poisto	12
Lääkinällisten tukisukkien mittaus	7
Injektioiden antaminen	14
Haavanhoito	14

Eniten annetut injektiot vaihtelivat Terveyspisteittäin. Kymmenessä Terveyspisteessä eniten annettu injektio oli B12-vitamiini. Myös testosteroni-injektiot (6) ja

osteoporoosi-injektiot (5) olivat eniten annettujen injektioiden joukossa. Kolmessa Terveyspisteessä annettiin syövän haittavaikutuksiin tarkoitettuja injektioita, tosin yhdessä Terveyspisteessä tämä oli harvinaisempaa. Muita yleisimpiä injektioita olivat eturauhassyövän hoitoon käytetty injektio (1), B-vitamiiniyhdistelmä (1), lihakseen pistettävät antibiootit (1) sekä pienimolekyylisen hepariinin pistosharjoittelu (1).

Yleisimmät Terveyspisteissä annetut rokotteet olivat hepatiitti-, puutiaisaivo-kuume-, pneumokokki- ja influenssarokotteet. Kaikissa Terveyspisteissä annettiin matkailijoiden rokotteita. Kuudessa Terveyspisteessä annettiin keltakuumerokotetta. 13 Terveyspisteessä annettiin maksullisia influenssarokotteita. Kolmessa Terveyspisteessä oli saatavilla myös muita kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvia rokotteita.

Syyt sairaanhoitajan vastaanotolle hakeutumiseen vaihtelivat Terveyspisteittäin. Noin kolmasosa (5) vastaajista vastasi asiakkaiden hakeutuvan flunssan vuoksi sairaanhoitajan vastaanotolle. Noin viidesosa (3) vastaajista ilmoitti silmätulehduksen tai virtsatieinfektion vastaanottokäyntien syyksi. Poskiontelotulehduksen vuoksi hakeuduttiin hoitoon vain yhdessä Terveyspisteessä. Suurin osa vastaajista (11) ilmoitti vastaanottokäynnin syyksi jonkin muun syyn. Yleisimmät vastaanottokäyntien syyt on kuvattu taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Sairaanhoitajan vastaanottokäyntien syyt Apteekin Terveyspisteissä

Vastaanottokäyntien syyt	n = 14
Flunssa	5
Poskiontelotulehdus	1
Silmätulehdus	3
Virtsatieinfektio	3
Muu	11

Muita syitä olivat erilaiset mittaukset ja toimenpiteet, korvahuuhtelut, rokotukset ja injektiot, ihottumien, luomien ja korvien tarkastus sekä diabeteksen seuranta-käynnit.

"Eniten käyvät korvahuhteluissa, sitten injektioiden pistättämisessä ja sitten mitauksissa (HB, HbA1c, kolesterolierittely, CRP), ihottumien tarkistaminen ja korvien tarkistaminen. Ei juurikaan mitään "sairasvastaanottoja."

"Rokotukset, korvahuhtelut, esidiabeteksen tai 2 tyypin diabeteksen seuranta-käynnit, erilaiset vierimittaukset. Palveluita on paljon enemmän, mutta nämä on menneet eniten kaupaksi. Virtsatieinfektiopotilaita käynyt myös jonkin verran, flunssapotilaita vasta pari."

Useimmissa Terveyspisteissä mitattiin hemoglobiinia (12), CRP-arvoa (11), verenpainetta (13), verensokeria (11) sekä tehtiin kolesterolin erittelymittauksia (12). Neljässä Terveyspisteessä tehtiin kokonaiskolesterolin mittauksia. Puolet (7) Terveyspisteistä otti HbA1c-mittauksia ja kehonkoostumusmittauksia. Terveyspisteissä ei otettu A-streptokokki-testejä eikä muita mikrobiologisia testejä. Terveyspisteissä ei ollut saatavilla first beat- ja luuntiheysmittauksia. Yhdessä Terveyspisteessä luuntiheysmittaus oli ollut aiemmin palveluvalikoimassa, mutta palvelusta luovuttiin vähäisen kysynnän vuoksi. Yhdessä Terveyspisteessä suunniteltiin parhaillaan luuntiheysmittausten lisäämistä palveluihin. Terveyspisteissä tarjotut mittaukset on kuvattu taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Apteekin Terveyspisteissä tarjottavat mittaukset

Mittaukset	n = 14
CRP	11
Hemoglobiini	12
Kokonaiskolesteroli	4
Eritelty kolesterolimittaus	12
Verensokeri	11
HbA1c	7
StrepA tai muu mikrobiologinen testi	0
Verenpaine	13
Kehonkoostumusmittaus	7
First beat-mittaus	0
Luuntiheysmittaus	0

Taulukossa esiteltyjen palveluiden lisäksi kahdessa Terveyspisteessä tehtiin PEF-mittauksia. Lisäksi yksittäisten Terveyspisteiden palveluihin kuuluivat FEV1- ja MTX-mittaukset.

Kahdessa Terveyspisteessä otettiin laboratorionkokeita, joiden tulokset analysoitiin Terveyspisteiden ulkopuolella. Muualla analysoitavat mittaukset olivat B12-vitamiini, D-vitamiini ja gastropanel. Näytteet kuljetettiin muualle analysoitavaksi joko postitse tai itse.

Terveysneuvontapalvelut vaihtelivat eri Terveyspisteissä. Diabetekseen liittyvää terveysneuvontaa tarjottiin 11 eri Terveyspisteessä. Yli puolet Terveyspisteistä antoivat terveysneuvontaa myös ravitsemuksesta (9), astmasta (8), sydän- ja verisuonisairauksista (8) sekä painonhallinnasta (8). Noin kolmasosassa Terveyspisteistä annettiin terveysneuvontaa tupakoinnin lopettamisesta (5). Terveyspisteissä tarjotut terveysneuvontapalvelut on esitetty taulukossa 5.

TAULUKKO 5. Apteekin Terveyspisteissä tarjottava terveysneuvonta

Terveysneuvonta	n = 14
Astma	8
Diabetes	11
Sydän- ja verisuonisairaudet	8
Ravitsemus	9
Tupakoinnin lopettaminen	5
Painonhallinta	8
Muu	3

Terveysneuvonnan lisäksi Terveyspisteissä oli tarjolla muita terveystyökaluihin liittyviä palveluja.

"Palveluvalikoimaan kuuluu "Sairaanhoidajan terveyspalvelu", johon sisältyy erilaisia mittauksia sekä tehdään diabeteksen sairastumisriskin arviointilomake. Tulosten perusteella annetaan mm. ravitsemusneuvontaa."

"Meillä on käytössä ravitsemus-, uni- ja liikuntareseptit"

”Esim. Asiakkaan käydessä mittauksissa käymme läpi ruokavaliota. Millaisia rasvoja esim. kannattaa käyttää. Keskustelemme myös liikunnan merkityksestä painon hallintaan ja jaksamiseen.”

Terveyspisteiden kolme kysytyintä palvelua olivat korvahuuhtelut (11), rokotukset (10) ja erilaiset mittaukset (10). Kotikäyntejä tehtiin vain kahdessa Terveyspisteessä. Kotikäyntien syitä olivat lääkeinjektiot, rokotteet, korvahuuhtelut, tikkien poisto sekä yritysten rokotukset. Yhdessä Terveyspisteessä suunniteltiin kotikäyntien tekemistä tulevaisuudessa.

5.3 Muut työtehtävät, markkinointi ja kuntayhteistyö Apteekin Terveyspisteissä

Vastaaajilta kysyttiin sairaanhoitajien muita työtehtäviä, jotka koskivat muun muassa Terveyspisteiden markkinointia, potilastietojärjestelmän käyttöä ja yhteistyötä julkisen terveydenhuollon kanssa.

Jokaisen vastaajan työtehtäviin kuului Terveyspisteen vastaanottoiminnan lisäksi muita työtehtäviä. Muita tehtäviä olivat muun muassa tavaroiden tilaaminen, purku ja hyllytys, kassatyöskentely, lääkkeiden annosjakelu, kampanjoiden suunnittelu ja toteutus, markkinointi ja edustajien tapaaminen sekä asiakaspalvelu apteekin puolella. Osa sairaanhoitajista, joilla oli toinen tutkinto, teki toiseen tutkintoonsa liittyviä työtehtäviä.

”Pääasiallinen työni on edelleen farmaseuttina apteekin puolella.”

13 Terveyspistettä osallistui markkinointiin, kun taas yhdessä Terveyspisteessä markkinointiin ei ollut vielä ryhdytty. Markkinointitavat vaihtelivat Terveyspisteittäin. Yhdeksän Terveyspistettä laati some-päivityksiä ja lehtimainoksia. Viisi Terveyspistettä teki esityksiä sidosryhmille. Yhdeksän Terveyspisteen markkinointi tapahtui muulla tavalla. Terveyspisteiden markkinointitavat on esitelty taulukossa 6.

TAULUKKO 6. Apteekin Terveyspisteiden markkinointitavat

Markkinointitavat	n = 14
Some-päivitykset	9
Esitykset sidosryhmille	5
Lehtimainokset	9
Muu	9

Muut markkinointitavat vaihtelivat eri Terveyspisteissä paikallisradiomainonnasta erilaisiin mainoksiin ja esitteisiin.

”Koko henkilökunta on koulutettu kertomaan palveluista aktiivisesti ja terveystieteen toimivuus on asetettu koko apteekin tavoitteeksi.”

”Markkinointi ollut vielä vähäistä, meillä on fb-sivut ja apteekissa jaossa flaiereita ja mainos löytyy apteekista ja katupuhujista. Odotamme apteekkariliitolta myös jotakin mainosmateriaalia terveystieteen pisteisiin.”

”Tekstin muodostus apteekin kotisivuille, esitteiden vieminen terveysasemille ja kauppoihin, powerpoint-esityksen tekeminen valotauluihin, jotka reseptiloosseissa, lehtijuttuihin osallistuminen.”

Kahdessa Terveyspisteessä ei tehty yhteistyötä julkisen terveydenhuollon kanssa lainkaan. Yksi vastaaja ei vastannut kysymyksiin, jotka liittyivät julkisen terveydenhuollon kanssa tehtävään yhteistyöhön. Yhteistyö julkisen terveydenhuollon kanssa vaihteli Terveyspisteittäin.

Kaksi Terveyspistettä teki kuntayhteistyötä sopimalla yhteisistä koulutustilaisuuksista sairaanhoitajille. Yli puolet (8) Terveyspisteistä oli sopinut julkisen terveydenhuollon kanssa yhteisistä hoitopoluista. Terveyspisteet ohjasivat jatkohoitoa tarvitsevat asiakkaat vaihtelevasti tilanteesta riippuen joko kunnallisen tai yksityisen terveydenhuollon piiriin.

”Tilanteesta riippuen, akuuttia hoitoa tarvitsevat ohjaan päivystykseen ja ne joilla ei ole akuutti hoidon tarve terveystieteen keskukseseen.”

”Soitan terveysaseman konsultoivalle hoitajalle, joka pyytää terveysaseman päivystykseen tai ohjaa lääkärille.”

”Lääkärin vastaanotolle, joko kunnalliselle tai yksityiselle, riippuen missä asiakas on aiemmin asioinut.”

Yhteinen potilasasiamies (1) ja vastuulääkäri (1) julkisen terveydenhuollon kanssa oli yksittäisissä Terveyspisteissä. Neljä terveyskeskusta suositteli Apteekin Terveyspisteiden palveluja. Yksi Terveyspiste oli nimitetty kunnan viralliseksi rokotuspisteeksi, jossa annettiin maksuttomia kausi-influenssarokotteita. Yksi Terveyspiste oli sopinut julkisen terveydenhuollon kanssa mittauslaitteista. Lähes puolet (6) Terveyspisteistä teki kuntayhteistyötä sopimalla Terveyspisteen palveluvalikoimasta.

Yli puolet (8) Terveyspisteistä käytti sähköistä potilastietojärjestelmää. Yhdessä Terveyspisteessä oli käytössä julkisen terveydenhuollon potilastietojärjestelmä. Yhdelläkään Terveyspisteellä ei ollut kumppanuussopimusta julkisen terveydenhuollon kanssa. Ostopalvelusopimuksen julkisen terveydenhuollon kanssa oli tehnyt yksi Terveyspiste. Taulukossa 7 on kuvattu Apteekkien Terveyspisteiden tekemä yhteistyö julkisen terveydenhuollon kanssa.

TAULUKKO 7. Apteekin Terveyspisteiden tekemä yhteistyö julkisen terveydenhuollon kanssa

Yhteistyö julkisen terveydenhuollon kanssa	n = 14
Yhteiset koulutustilaisuudet sairaanhoitajille	2
Yhteiset hoitopolut sovittu	8
Yhteinen potilasasiamies	1
Yhteinen vastuulääkäri	1
Terveyskeskus suosittelee Terveyspisteen palveluita	4
Terveyspiste on nimetty kunnan viralliseksi rokotuspisteeksi (maksuttomat kausi-influenssarokotteet)	1
Sovittu mittauslaitteista	1
Sovittu Terveyspisteen palveluvalikoimasta	6
Terveyspisteessä on julkisen terveydenhuollon potilastietojärjestelmä	1
Kumppanuussopimus	0
Ostopalvelusopimus	1

Tapaamisia julkisen terveydenhuollon kanssa oli vaihtelevasti 1-3 kertaa vuodessa. Osa vastaajista painotti, että tapaamisia on liian harvoin. Tapaamisiin osallistujat vaihtelivat Terveyspisteittäin.

”...tulosyksikköjohtaja/avohoidon ylilääkäri/terveydenhuollon kuntayhtymä -sairaanhoitaja/ terveydenhuollon kuntayhtymä -toimitusjohtaja...”

”..apteekkari, proviisori ja sairaanhoitaja tapaamiset ylihoitajan ja johtavan avoterveyshuollon lääkärin kanssa.”

”Osallistuu apteekkari, sairaanhoitaja, avohoidon ylilääkäri, terveysaseman palveluvastaava, muut terveysaseman henkilöt vaihdellen.”

5.4 Sairaanhoidajien kommentit Terveyspisteiden toiminnasta

Kyselylomakkeen lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa vapaasti Terveyspistetoiminnasta.

Yhteistyötä muiden terveyspisteiden välillä toivottiin enemmän. Myös lupakäytänteisiin toivottiin yhdenmukaisuutta. Lisäksi Apteekkariliitolta kaivattiin tukea epäkohtien korjaamiseen.

”Olisi mukavaa, että terveyspisteiden välillä olisi enemmänkin yhteistyötä...”

”Toivoisimme AVI:lta yhdenmukaisuutta lupakäytänteissä.”

”Olimme aikaisemmin kunnan rokotuspiste influenssarokotteissa, silloin rokotimme 10% riskiryhmärokotteista. Nykyisin THL:n ohjeistuksen mukaan palvelusta ei voi ottaa maksua. Toisaalta THL tulkitsee asian olevan ok, jos asiakkaalle on olemassa täysin maksutonkin palvelu, näin kunnassamme on. Koska rokotuskattavuutta pitäisi saada nousemaan, pystymme osoittamaan aikaisemmilta vuosilta, että palvelumme hyödyttää kaikkia osapuolia. Toivomme apteekkariliitolta aktiivista panostusta asian korjaamiseksi vastaamaan tätä päivää.”

Sairaanhoidajan työtä Terveyspisteissä kuvattiin positiivisesti. Myös asiakkaiden tyytyväisyyttä korostettiin vastauksissa. Terveyspisteiden toiminnan kerrottiin kehittyvän jatkuvasti ja asiakasmäärien kasvaneen.

”Mahtava työ sairaanhoitajalle. Itsenäistä ja vaativaakin tosin. Asiakkaat äärimmäisen tyytyväisiä toimintaamme.”

”Monipuolista ja vastuullista sairaanhoitajan työtä, jota ihmiset arvostaa; nopeasti ja kätevästi pääsee vastaanotolle kotipaikan lähellä tai kauppareissun yhteydessä. Pienissäkin ongelmissa voi olla sairaanhoitajaan yhteydessä. Terveyspistemme toiminta kehittyy koko ajan ja asiakasmäärät kasvavat vuosi vuodelta.”

6 TULOSTEN TARKASTELU

Tuloksia tarkasteltiin sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen näkökulmasta.

6.1 Sairaanhoitajan työnkuva ja ammatillinen osaaminen Apteekin Terveyspisteessä

Useassa Terveyspisteessä ei tarjottu palveluita lapsille. Sairaanhoitajan osaamisvaatimuksiin kuuluu ammatillinen ja hoidollinen vuorovaikutus eri-ikäisten asiakkaiden kanssa, eri-ikäisten asiakkaiden lääkehoito sekä lasten ja nuorten hoitotyössä käytettävät toimenpiteet ja menetelmät (Laukkanen 2019). Tuomen (2008, 95) väitöskirjan mukaan suurin osa sairaanhoitajista on arvioinut oman osaamisensa erittäin hyväksi lasten lääke- ja nestehoidossa sekä lastenhoidon ja lasten hoitotyön menetelmissä.

Terveyspisteissä kliininen osaaminen painottui erilaisiin hoitotoimenpiteisiin, kuten korvahuuhteluun, ompeleiden- ja punkin poistoon, tukisukkien mittaukseen, injektoiden antamiseen ja haavanhoitoon. Sairaanhoitajan kliinisiin osaamisvaatimuksiin kuuluu muun muassa tietojen ja taitojen hallinta hoitotyössä tarvittavista keskeisistä toimenpiteistä sekä ihmisen anatomian ja fysiologian tunteminen (Laukkanen 2019). Ruuskasen (2011, 87) mukaan sairaanhoitajalla, jolla on opiskelujen aikana kertynyt hoitoalan työkokemusta, on huomattavasti paremmat toiminnalliset valmiudet ja kliiniset taidot kuin sellaisella sairaanhoitajalla, jolla on pelkästään käytännön opiskelun tuomat valmiudet. Sairaanhoitajaliiton selvityksen mukaan sairaanhoitajaopiskelijat toivoisivat lähiopetuksen kattavan enemmän kliinisiä aiheita, kuten lääkehoitoa, anatomiaa ja farmakologiaa. Lisäksi simulaatio-opetusta, jossa keskitytään erityisesti kliinisiin aiheisiin, koetaan olevan liian vähän. (Kliinisiä taitoja opetetaan liian vähän lähiopetuksena 2017.)

Jokaisen Terveyspisteen palveluihin kuului myös haavanhoito. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän kyselyn (2014, 12-13) mukaan suurin osa hoitohenkilökunnasta koki haavanhoito-osaamisensa riittäväksi. Viidesosa vastaajista koki tarvitsevansa osaamista lisää. Enemmän osaamista kaivattiin erityisesti uusista

tuotteista ja niiden käytöstä. Haavanhoito koettiin asiaksi, johon vaaditaan erityisosaamista. Tästä syystä haavanhoitokoulutusta pidetään tarpeellisena (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014, 12-13.)

Kaikissa Terveyspisteissä annettiin injektioita. Sairaanhoidajakoulutukseen kuuluu laaja lääkehoidon koulutus, jonka perusteella sairaanhoitaja voi toteuttaa lääkehoitoa monipuolisesti ja antaa esimerkiksi injektioita ilman erillisiä lupia (Läkehoidon toteuttaminen N.d). Ojalan ja Kaukkilan (2008) mukaan tutkimuksessa on todettu, että suuri osa hoitohenkilökunnasta antaa lihaksensisäisiä injektioita tavalla, joka ei ole tämänhetkisen tiedon mukaan turvallista (mm. Zimmermann 2008; Greenway 2004; Rodger & King 2000). Sneekin (2016, 57) tuoreemmassa tutkimuksessa sairaanhoitajat ovat kuitenkin arvioineet lääkehoitoon liittyvät taitonsa erittäin hyväksi tai hyväksi.

Terveyspisteissä annettiin monenlaisia rokotuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2019a) mukaan rokottajalla on oltava riittävän laaja osaaminen. Rokotusosaaminen pitää sisällään kaikki ne tiedot ja käytännön rokotustaidot, joita hyödyntämällä rokottaja pystyy toimimaan asiamukaisesti ja turvallisesti antaessaan rokotuksia (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019a). Rokotteita antava henkilö on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan. Rokotevalmisteet ja rokotusohjelmat muuttuvat, ja rokottajan onkin tärkeää osallistua säännöllisesti täydennyskoulutukseen. (Nikula & Liinamo 2013, 78.)

Terveyskeskusten vastaanotoilla työskentelevistä sairaanhoitajista suurin osa on arvioinut rokottamiseen liittyvät perustietonsa erinomaisiksi tai hyväksi, kun taas rokotusturvallisuuden hallinnan osaamisen sairaanhoitajat arvioivat hyväksi tai tyydyttäväksi (Tuomi, Pohjolainen, Ahonen, Temonen 2011, 54). Vuonna 2015 käynnistyi valtakunnallinen verkkopohjainen rokotusosaamisen koulutuskokonaisuus, joka on pyritty ottamaan käyttöön vähitellen kaikissa ammattikorkeakouluissa. Koulutuskokonaisuus sisältää teoretietoa rokottamisesta sekä valmiuksia toimia rokottajana. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019b.) Lääkäriliiton puheenjohtaja Rajaniemi on korostanut Terveyspisteisiin liittyvässä keskustelussa, että rokotuksia antavan henkilön on omattava asianmukainen koulutus rokottamiseen. Rajaniemi on myös painottanut, että rokottajan on osattava hoitaa välittömät komplikaatiot, kuten anafylaktinen reaktio. (Elo 2015.)

Terveyspisteisiin hakeuduttiin erilaisten syiden vuoksi. Tulosten mukaan sairauksien takia hakeuduttiin suhteellisen vähän sairaanhoitajan vastaanotolle. Yleisimpiä syitä olivat muut syyt, kuten mittaukset ja toimenpiteet. Vahvistusta tälle antaa Rahikaisen (2019, 18) tekemä tutkimus, jonka mukaan sairaanhoitajan sairausvastaanotto on yksi asiakkaita vähiten kiinnostavista palveluista Apteekin Terveyspisteessä. Terveyspisteisiin hakeuduttiin vastaavanlaisista syistä kuin avosairaanhoidon, sillä Möllärin, Saukkosen ja Kovasen (2018, 4) mukaan yleisimpiä syitä sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan avosairaanhoidon vastaanottokäynneille vuonna 2017 olivat terveyden ylläpitoon ja sairauden ennaltaehkäisyyn liittyvät syyt. Näitä olivat esimerkiksi rokotukset ja aikuisten terveystarkastukset. Muita yleisimpiä vastaanottokäyntien syitä olivat krooniset haavat, ylähengitystieinfektiot ja diabetes (Mölläri ym. 2018, 4.)

Yhtä Terveyspistettä lukuun ottamatta kaikissa Terveyspisteissä tehtiin vieritestejä. Vieritestit tarkoittavat laboratoriotutkimuksia, jotka otetaan pienlaitteilla potilaan vierellä. Pienlaitteet mahdollistavat tulosten määrittämisen ilman laboratorioammattilaista. (Kouri 2008.) Tekniikan kehittyttyä laitteilla on mahdollista mitata yksinkertaisesti ja helposti haluttu aine verestä tai virtsasta. Vieritutkimuksen tekijän on tunnettava laitteet, käyttötekniikka ja ominaisuudet. (Eskelinen 2016.) Sairaanhoitajan osaamisvaatimukseen kuuluu kliinisen hoitotyön tavallisimpien diagnostisten tutkimusten hallinta (Laukkanen 2019). Vieritestisuosituksen (2018) mukaan terveydenhuollon henkilöstön peruskoulutus ei kuitenkaan yksinomaan tarjoa valmiuksia vieritestien tekemiseen potilasturvallisesti. Laadukkaan vieritestauksen periaatteisiin kuuluukin, että henkilöstö on perehdytetty (Vieritestisuositus 2018).

Tulosten mukaan missään Terveyspisteessä ei ollut saatavilla luuntiheysmittausta. Kuitenkin Koivu-Mutkan (2016, 23) tutkimuksen mukaan luuntiheysmittaus oli yksi suosituimmista Apteekin Terveyspisteiden palveluista. Suurin osa Terveyspisteistä tarjosi CRP-arvon mittausta. CRP-mittaus ja PAPA-koe ovat olleet kaivattuja palveluja Apteekin Terveyspisteessä (Koivu-Mutka 2016, 25). Tuloksista ei käynyt ilmi, että PAPA-koe olisi kuulunut minkään Terveyspisteen palveluvalikoimaan.

Lähes kaikki Terveyspisteet tarjosivat terveysneuvontaa, ja Terveyspisteissä annettiin myös muita terveystyöskäyttämiseen liittyviä palveluja. Sairaanhoidajan osaamisvaatimuksiin kuuluu laaja terveyden edistämisen kokonaisuus, ja sairaanhoidajan yksi keskeisistä tehtävistä on terveyttä edistävä neuvonta (Laukkanen 2019; Rautava-Nurmi ym. 2014, 62). Sairaanhoidaja tarvitsee kattavat tiedot tukiessaan ja ohjattaessaan asiakkaita terveellisiin elämäntapoihin (Rautava-Nurmi ym. 2014, 63).

Terveysneuvonnan tehtävänä on tukea työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä sairauksia ja edistää mielenterveyttä ja elämänhallintaa (Sosiaali- ja terveysministeriö N.d). Se on tavoitteellista toimintaa, ja sillä voidaan saavuttaa käyttäytymisen muutos (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos N.d). Rahikaisen (2019, 19) kyselyn tulokset osoittavat, että asiakkaat kaipaavat Terveyspisteisiin erilaista neuvontaa esimerkiksi lääkehoidosta, terveellisistä elämäntavoista ja painonhallinnasta. Terveysneuvonnan toteutumista ja haasteita selvittävän tutkimuksen mukaan potilastyötä tekevä henkilöstö koki usein omat taitonsa riittämättömiksi terveyden edistämisessä. Henkilöstö koki tarvitsevansa lisää tietoa elintapojen vaikutuksesta terveyteen ja hyvinvointiin. Lisää tietoa kaivattiin myös riskikäyttäytymisestä. Henkilöstö kaipasi koulutusta liittyen haitallisten elintapojen puheeksi ottamiseen ja siihen, miten neuvonta tulisi toteuttaa. (Lehtinen, Kulmala, Rigoff, Ståhl 2010, 19-20.)

Apteekkien Terveyspisteiden kolme kysytyintä palvelua olivat korvahuuhtelut, rokotukset ja erilaiset mittaukset. Tulokset kertovat samaa kuin Apteekkariliiton julkaisu (N.d, 7), jonka mukaan suosituimpia palveluja ovat rokotukset, kolesterolija verenpainemittaukset sekä korvahuuhtelut. Rahikaisen (2019, 18) mukaan asiakkaiden mielestä kiinnostavimmat Terveyspisteiden palvelut ovat rokotteet, verenpaineen mittaus ja verensokerin mittaus, kun taas korvahuuhtelusta oli kiinnostunut vain noin puolet vastaajista. Koivu-Mutkan (2016, 23) mukaan Apteekin Terveyspisteiden asiakkaiden eniten käyttämät palvelut ovat erilaiset rokotukset, kolesterolimittaus sekä luuntiheysmittaus.

Terveyspisteissä osallistuttiin markkinointiin erilaisin tavoin, joista suosituimmiksi nousivat muun muassa some-päivitysten teko ja lehtimainosten laadinta. Kaikki

Terveyspisteet eivät osallistuneet markkinointiin, ja osassa Terveyspisteitä markkinointi oli vähäistä. Vastauksista nousi myös esille, että markkinoinnissa olisi parantamisen varaa. Sairaanhoidajan osaamisvaatimuksissa markkinointitaidot on mainittu ainoastaan sairaanhoidajan oman osaamisen arvioinnin ja kehittämisen yhteydessä (Laukkanen 2019).

Suurin osa Terveyspisteistä teki yhteistyötä julkisen terveydenhuollon kanssa. Sairaanhoidajan osaamisvaatimukseen kuuluvat hyvät yhteistyö- ja tiimitaidot muiden toimijoiden kanssa (Laukkanen 2019). Pakkasen, Stoltin ja Salmisen (2012, 168) mukaan useat tutkimukset ovat osoittaneet, että potilassimulaatioilla on ollut merkittävä vaikutus sairaanhoitajaopiskelijoiden tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitojen kehittymiseen (esim. Moule ym. 2008, Baxter ym. 2009, Kaplan & Ura 2010, Leonard ym. 2010, Zavertnik ym. 2010). Ylitörmäsen (2011, 30, 34) tutkielmassa sairaalassa työskentelevistä sairaanhoitajista 97% arvioi yhteistyön kiitettäväksi palveluyksikössään ja 99% sairaanhoitajista arvioi neuvon kysymisen kollegoilta helpoksi.

Tulosten mukaan yli puolet Terveyspisteistä oli sopinut yhteiset hoitopolut julkisen terveydenhuollon kanssa. Sairaanhoidajan tulee ymmärtää eri toiminta- ja palveluyksiköiden tehtävät osana asiakkaan hoito- ja palveluketjua (Laukkanen 2019). Asiakkaan jatkohoitoon ohjaaminen edellyttää Terveyspisteen hoitajalta hoidon tarpeen arvioinnin toteuttamista. Hoidon tarpeen arvioinnilla tarkoitetaan arviota potilaan hoitoon pääsystä ja hoidon kiireellisyydestä (Syväoja & Äijälä 2009, 9). Asiakkaan hoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että hänet ohjataan oikeaan hoitopaikkaan (Soininen 2019, 227). Työkokemuksen tulee olla riittävä hoidon tarpeen arviointia toteutettaessa. Mitä koulututtuneempi sairaanhoitaja on tai mitä pidempi työkokemus sairaanhoitajalla on, on oletettavaa, että sen osuvampaa arviointi on. Voidaan myös olettaa, että potilas tulee tällöin saamaan tarvitsemaansa hoitoa ajallaan. (Syväoja & Äijälä 2009, 30.)

Yli puolella Terveyspisteistä oli käytössä sähköinen potilastietojärjestelmä. Potilastietojärjestelmien käyttö ja asiakkaan hoitotyön prosessin hyödyntäminen kirjaamisessa kuuluvat sairaanhoidajan osaamisvaatimukseen (Laukkanen 2019). Kun asiakkaan hoitoa koskevat tiedot on kirjattu, voidaan hoidon jatkuvuus turvata. Lisäksi potilasturvallisuus lisääntyy ja sekä asiakkaan että sairaanhoidajan

oikeusturva parantuu. (Kan & Pohjola 2012, 318.) Lait, säännökset ja ohjeistukset, jotka on annettu potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä, koskevat kaikkia sairaanhoitajia. Sairaanhoitajalta vaaditaan tiedollisia, taidollisia ja eettisiä valmiuksia hänen toteuttaessaan potilaslähtöistä ja asiakaskeskeistä kirjaimista. (Rautava-Nurmi ym. 2014, 40.)

Rajalahden ja Sarannon (2011, 250) tutkimuksessa sairaanhoitajat, hoitotyön opettajat ja muut terveydenhuollon ammattilaiset arvioivat oman osaamisensa hyväksi potilaiden hoidon, tavoitteen asettelun ja hoitotyön toimintojen suunnittelun sekä hoitotyön yhteenvedon kirjaamisen perusasioissa. Suurin osa heistä oli saanut tietotekniikan peruskoulutusta (Rajalahti & Saranto 2011, 249). Ainoastaan yhdellä Terveyspisteellä oli yhteinen potilastietojärjestelmä julkisen terveydenhuollon kanssa. Potilastietojärjestelmät sairaanhoitajan työvälineenä 2017 tutkimuksen mukaan yli puolet vastaajista koki potilastietojärjestelmien tukevan huonosti yhteistyötä ja tiedonkulkua eri tahojen välillä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017).

Tulosten mukaan kukaan Terveyspisteiden sairaanhoitajista ei toiminut yrittäjänä. Sairaanhoitajan osaamisvaatimukseen kuuluu, että sairaanhoitajalla on perusedellytykset itsenäisenä yrittäjänä toimimiselle (Laukkanen 2019). Aiemman tiedon mukaan sairaanhoitajakoulutus ei kuitenkaan tarjoa riittäviä valmiuksia yrittäjyyteen (Salminen, Lindberg, Heinonen, Leino-Kilpi 2012, 246). Myös hoitotyön opiskelijat ovat kokeneet yrittäjyyden käsitteen vieraaksi liitettynä oman alansa tehtäviin (Annola & Wiitakorpi 2013, 36, 37-38). Tutkimuksen mukaan yli puolet terveysalan opettajista pitää yrittäjyysopintoja tarpeellisina (Salminen ym. 2012, 249).

Vastauksista ilmeni, että sairaanhoitajan työ Apteekin Terveyspisteessä on vastuullista ja itsenäistä. Vastuullisen hoitotyön toteuttaminen ja oman työskenteleminen seurauksista vastaaminen kuuluu sairaanhoitajan ammatillisiin osaamisvaatimukseen. Sairaanhoitajan tulee osata toimia välitöntä hoitoa vaativissa tilanteissa sekä hätätilanteissa. Myös oman osaamisensa rajojen tunnistaminen kuuluu sairaanhoitajan osaamisvaatimukseen. (Laukkanen 2019.) Apteekissa työskentelevä sairaanhoitaja Laine on aiemmin korostanut, että aikaisempi työkokemus ennen Apteekin Terveyspisteessä työskentelyä on ehdottoman tärkeää, sillä kaikenlaisia tilanteita voi tulla eteen ja sairaanhoitajan on osattava tehdä nopeita

ratkaisuja (Halonen 2015, 35). Sairaanhoidajien itsenäisen työskentelyn taito on katsottu hyväksi. Työuransa juuri aloittanut sairaanhoitaja kuitenkin kysyy kollegoiltaan usein säännöistä ja ohjeista ennen oman ratkaisunsa tekoa. (Hildén 2002, 59-60.)

Tuloksista nousi myös esille, että asiakkaat suhtautuvat Terveyspisteisiin myönteisesti. Vahvistusta tälle antaa myös Koivu-Mutkan (2016, 27-28) tekemä tutkimus, jonka mukaan asiakkaiden suhtautuminen Terveyspisteen palveluihin on myönteinen. Palveluja arvostetaan niiden helpon saatavuuden vuoksi ja palvelujen kattavuuteen ollaan tyytyväisiä. Myös Terveyspisteessä työskentelevään sairaanhoitajaan suhtaudutaan myönteisesti. Sairaanhoitaja koetaan ammattitaitoisena ja luotettavana. Useamman kerran vastaanotolla käyneet asiakkaat arvostavat myös sitä, että sairaanhoitaja muistaa heidät ja jopa heidän vaivansa. Lisäksi asiakkaat luottavat sairaanhoitajan kykyyn ohjata asiakkaansa tarvittaessa lääkärin vastaanotolle. (Koivu-Mutka 2016, 25-28.) Sairaanhoitajan osaamisvaatimukseen (Laukkanen 2019) kuuluu, että sairaanhoitaja arvostaa asiakkaitaan, on sitoutunut palveluammattin periaatteisiin ja kykenee työskentelemään hoitotyön asiantuntijan roolissa. Hildénin (2002, 60) mukaan sairaanhoitajilla on todettu olevan hyvät asiakaspalvelutaidot.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöprosessin aikana pyrittiin noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät pyrittiin toteuttamaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti ja ne ovat eettisesti kestäviä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8). Opinnäytetyön lähteinä käytettiin mahdollisimman ajantasaisia, kymmenen vuoden sisällä julkaistuja lähteitä. Työhön valikoitui myös yli kymmenen vuotta vanhoja lähteitä, mutta niiden sisällön arvioitiin olevan edelleen validia.

Tieteellisen tiedon mukaisesti tutkimustuloksissa pyrittiin kiinnittämään huomiota avoimuuteen ja vastuullisuuteen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8). Strukturoidut kysymykset raportoitiin sellaisenaan, ja avoimet kysymykset esitettiin soveltuvin osin, mitään vääristelemättä tai lisäämättä. Tuloksissa esitettiin useita vastaajien suoria lainauksia, jotta lukijalle välittyi juuri se asia, minkä vastaaja on halunnut vastauksessaan kertoa.

Muiden tutkijoiden työ ja saavutukset pyrittiin ottamaan asianmukaisella tavalla huomioon kunnioittamalla heidän työtään ja viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisesti. Tutkimuksessa ja tutkimustuloksia julkaistaessa pyrittiin antamaan muiden tutkijoiden saavutuksille niille kuuluva arvo ja merkitys. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8.) Opinnäytetyön teksti on kirjoitettu omin sanoin, ja lähteet on pyritty merkitsemään oikein sekä lähdeviitteisiin että lähdeluetteloon.

Tutkimuksen suunnittelu, toteutus, raportointi sekä siinä syntyneiden tietoaineistojen tallentaminen tapahtui tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tutkimukseen liittyvät oikeudet, tekijyyttä koskevat periaatteet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineiston säilyttämistä ja aineistoa koskevat asiat sovittiin kaikkien osapuolten kanssa ennen tutkimuksen aloittamista. Tutkimuksella ei ollut rahoittajia eikä muita sidonnaisuuksia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8.)

Tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, ja tehdyn tutkimuksen luotettavuutta tulisikin pystyä arvioimaan. Luotettavuuden arvioinnissa voidaan hyödyntää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja (Hirsjärvi ym. 2014, 231.) Opinnäytetyön luotettavuuskysymyksiin pyrittiin kiinnittämään huomiota koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Saatekirjeellä voi olla vaikutus koko tutkimuksen onnistumiseen, vaikka saatekirjettä ei aina mielletäkään osaksi tutkimusta ja sen arviointia. Tutkittavat arvioivat tutkimusta saatekirjeen perusteella ja tekevät sen perusteella päätöksen tutkimukseen osallistumisesta. Saatekirjeen tulee antaa tutkittavalle riittävästi tietoa tutkimuksesta. (Vilka 2015, 189-190.) Saatekirjeestä (liite 1.) pyrittiin saamaan mahdollisimman informatiivinen. Aineistonkeruuvaiheessa ei ollut vielä päädytty siihen, että vastauksista tehdään kaksi erillistä opinnäytetyötä. Asiasta tiedotettiin kuitenkin jälkeenpäin kaikille kyselyyn vastanneille. Kyselylomakkeeseen vastaaminen oli vapaaehtoista, eikä kyselylomake sisältänyt pakollisia vastauskohtia.

Tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkimusmenetelmän osuutta mitata sitä, mitä tutkimuksessa on pyrittykin mittaamaan. Mittarit ja menetelmät eivät kuitenkaan aina ole osuvia, ja joskus vastaajat saattavat käsittää kysymykset eri tavoin kuin tutkija on ajatellut. (Hirsjärvi ym. 2014, 232.) Tässä työssä sairaanhoitajan osaamishaasteita tarkasteltiin Terveyspisteissä tarjottavien palvelujen näkökulmasta eikä sairaanhoitajien itsensä arvioimana. Jos kyselylomakkeessa olisi kysytty sairaanhoitajien omaa arviota osaamishaasteista, olisi esille voinut nousta erilaisia ammatillisen osaamisen haasteita. Useissa kysymyksissä oli selitetekstit, jotka selkeyttivät kysymyksiin vastaamista ja joiden avulla pyrittiin ehkäisemään kysymysten väärin ymmärtämistä.

Tutkimuksen luotettavuudella eli reliabiliteetillä tarkoitetaan tulosten tarkkuutta (Vilka 2015, 194). Kyselyyn vastasi 14 eri Terveyspisteen sairaanhoitajaa, joten tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia Terveyspisteitä. Koska Terveyspisteet ovat vielä varsin uusi sairaanhoitajan työympäristö ja Terveyspisteiden palvelut kehittyvät jatkuvasti, on mahdollista, että tässä työssä käytetyllä kyselylomakkeella voitaisiin tulevaisuudessa saada erilaisia vastauksia. Myös

sairaanhoidajakoulutuksen sisältöön ja osaamisvaatimukseen voi tulla tulevaisuudessa muutoksia, jotka antavat sairaanhoitajalle paremmat valmiudet Terveyspisteissä tarjottavien palvelujen toteuttamiselle.

Monet asiat voivat vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen heikentävästi. Vastaaaja voi esimerkiksi ymmärtää asian eri tavalla kuin tutkija, tai tutkija voi tehdä virheitä tallentaessaan vastauksia. (Vilkkä 2015, 194.) Vastauksia analysoidessa huomattiin joitain virhekohtia kyselylomakkeessa. Kysymyksen ”Kirjoitetteko sairauslomatodistuksia?” vastauksia ei voitu analysoida kyselylomakkeen tekovaiheessa tapahtuneen näppäilyvirheen vuoksi. Kysymyksen ”Osallistutteko seuraavilla tavoilla Terveyspisteenne markkinointiin?” vastausvaihtoehdot toistuivat, sillä vastauksissa oli vaihtoehtoina ”muu markkinointimateriaali” ja ”muu, mikä”. Lisäksi vastausvaihtoehtojen alla oli vapaamuotoinen tekstikenttä, johon vastaajilla oli mahdollisuus luetella muita markkinointitapoja. Vastausvaihtoehtojen päällekkäisyys ei kuitenkaan vaikuttanut tutkimustuloksiin. Yhden vastaajan vastausta ei raportoitu tuloksiin kysymyksessä ”Kuinka monta vuotta olet työskennellyt tässä Terveyspisteessä” vastaajan näppäilyvirheen vuoksi.

7.2 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Apteekin Terveyspisteissä työskentelevien sairaanhoitajien työnkuvaa ja ammatillisen osaamisen haasteita. Tavoitteena oli tuoda näkyväksi sairaanhoitajan työnkuva Apteekin Terveyspisteessä ja nostaa esille ammatillisen osaamisen haasteita ja mahdollisia koulutustarpeita.

Apteekin Terveyspisteessä työskentelevän sairaanhoitajan työnkuva on monipuolinen. Terveyspisteissä tarjottavat palvelut keskittyivät erilaisiin toimenpiteisiin, rokotteiden ja injektoiden antoon, erilaisiin mittauksiin sekä terveyden edistämiseen. Sairauksien takia hakeuduttiin Terveyspisteisiin melko vähän. Sairaanhoidajien työhön kuuluivat myös erilaiset tehtävät apteekin puolella, kuten kassatyöskentely ja tavaroiden hyllytys. Useimmat Terveyspisteet tekivät yhteistyötä julkisen terveydenhuollon kanssa.

Työ Terveyspisteessä on itsenäistä ja vastuullista, joten sairaanhoitajalla tulee olla valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja päätöksentekoon. Sairanhoitaja tarvitsee laaja-alaisia tietoja ja taitoja toteuttaessaan Terveyspisteissä tarjottavia palveluja. Sairanhoitaja tarvitsee myös hyviä asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaitoja palvellessaan asiakkaita sekä tehdessään yhteistyötä muiden terveydenhuoltoalan toimijoiden kanssa.

Sairanhoitajan lisä- ja täydennyskoulutuksen merkitys on tärkeässä asemassa, sillä sairaanhoitajakoulutus ei yksistään anna valmiuksia kaikkien Terveyspisteissä tarjottavien palvelujen toteuttamiseen. Esimerkiksi rokottajan tulee päivittää jatkuvasti osaamistaan rokotteisiin tulevien muutosten myötä. Markkinoille tulee myös jatkuvasti uusia lääkkeitä ja hoitotarvikkeita, joihin sairaanhoitajan on hyvä perehtyä. Viime vuosien aikana myös ventrogluteaalinen eli vatsanpuoleisen pakaralihaksen pistotekniikka on yleistynyt sen turvallisuuden vuoksi. Kaikki sairaanhoitajat eivät ole tähän kuitenkaan saaneet koulutusta opiskelujensa aikana. Apteekin Terveyspisteessä työskentelevän sairaanhoitajan tulee hakeutua aktiivisesti lisä- ja täydennyskoulutuksiin omien tarpeidensa mukaisesti.

Sairanhoitajan tulee tuntea terveydenhuoltojärjestelmän rakenne ja sen eri toimijat hyvin, jotta hän kykenee ohjaamaan asiakkaansa jatkohoitoon sellaisten palveluiden pariin, joita asiakas tietyllä hetkellä tarvitsee. Jatkohoitoon ohjaus tapahtuu sairaanhoitajan tekemän hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Sairanhoitajan tulee pystyä tunnistamaan ne potilaat, jotka tarvitsevat kiireellisempää tai vaativampaa hoitoa kuin Terveyspisteissä pystytään tarjoamaan.

Voidaan ajatella, että Apteekki työympäristönä tukee sairaanhoitajan ammatillista osaamista erilaisten lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden, kuten haavanhoitotuotteiden osalta. Työskentely farmaseuttien kanssa vahvistaa myös sairaanhoitajan lääkehoidon osaamista, sillä sairaanhoitajalla on mahdollisuus käyttää hyödykseen farmaseuttien asiantuntijuutta.

Usealla sairaanhoitajalla oli sairaanhoitajan tutkinnon lisäksi jokin muu sairaanhoitajan työtä tukeva tutkinto. Kyselylomakkeessa ei kuitenkaan kysytty, miten sairaanhoitajat arvioivat toisen tutkintonsa tukevan sen hetkistä työtään. Voidaan kuitenkin ajatella, että esimerkiksi farmaseutin tutkinto tukee sairaanhoitajan

osaamista, sillä lääkehoito on yksi keskeisistä sairaanhoitajan osaamisalueista. Farmaseutin tutkinto ei kuitenkaan itsessään tarjoa samanlaisia valmiuksia toimia sairaanhoitajan työssä kuin aiempi työkokemus sairaanhoitajana, jota kaikilla kyselyyn vastaajilla oli.

Sairaanhoitajien hyvistä markkinointitaidoista on etua, sillä Apteekin Terveyspisteet ovat sekä sairaanhoitajille että asiakkaille vielä melko tuntematon ympäristö. Markkinointia olisikin hyvä kehittää, jotta Terveyspisteet saataisiin näkyvämmäksi osaksi terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Asiakkailta on mahdollisuus saada Terveyspisteistä monia samoja palveluja kuin perusterveydenhuollosta, mutta monesti vaivattomammin ja jonottamatta. Jos asiakkaat osaisivat hyödyntää Terveyspisteiden palveluja, voitaisiin tulevaisuudessa ehkäistä jo ennestään ruuhkautuvien perusterveydenhuollon yksiköiden, kuten päivystyspoliklinikoiden kuormittumista. Tämän työn tuloksien sekä aiempien tutkimusten mukaan asiakkaat ovat suhtautuneet Terveyspisteiden palveluihin myönteisesti, joten kysyntää uusille Terveyspisteille olisi varmasti.

Kyselyyn vastanneista sairaanhoitajista kukaan ei toiminut itsenäisenä yrittäjänä. Tämän perusteella voidaan ajatella, että sairaanhoitajakoulutuksessa yrittäjyyttä käsittelevät asiat jäävät liian vähäisiksi, joten sairaanhoitajat eivät ole halukkaita ryhtymään yrittäjyyteen. Toisaalta yrittäjyysopintoja voi olla tarjolla joissain sairaanhoitajan vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa, joihin ei tässä opinnäytetyössä perehdytty.

Terveyspisteiden palveluvalikoimissa ei ollut saatavilla luuntiheysmittausta, vaikka aiemman tutkimuksen mukaan luuntiheysmittaus oli ollut yksi suosituimmista palveluista Apteekin Terveyspisteissä. Luuntiheysmittauksia saattaa kuitenkin olla tarjolla niissä Terveyspisteissä, jotka eivät osallistuneet kyselyyn. Aiempien tutkimusten pohjalta nousi myös esiin, että Terveyspisteisiin on kaivattu PAPA-kokeiden ottamista sekä neuvontaa lääkehoitoon, terveellisiin elämäntapoihin ja painonhallintaan liittyen. Tällaisten palvelujen tarjontaan voitaisiinkin jatkossa panostaa.

Monet Terveyspisteet olivat rajanneet palveluitaan etenkin lapsiasiakkaiden osalta. Sairaanhoitajakoulutus tarjoaa kuitenkin valmiudet lastenhoitotyöhön, ja

esimerkiksi lasten haavanhoito ja virusinfektioiden hoidossa ohjaaminen olisi helppo toteuttaa apteekissa niin sairaanhoitajan kuin asiakkaan näkökulmasta. Vaikka lapset saavat rokotuksensa pääsääntöisesti neuvoloissa ja kouluissa, voitaisiin Terveyspisteissä kuitenkin pohtia esimerkiksi matkailijan rokotusten antamista lapsille. Näin lapset saisivat rokotteen kätevästi samalla käynnillä, kun lapsen vanhemmatkin rokotetaan.

Usealla Terveyspisteellä ei ollut käytössään potilastietojärjestelmää, ja vain yhdessä Terveyspisteessä käytettiin yhteistä potilastietojärjestelmää julkisen terveydenhuollon kanssa. Jokaisella Apteekin Terveyspisteellä olisi hyvä olla käytössään jonkinlainen potilastietojärjestelmä. Kaikkien osapuolien kannalta olisi paras ratkaisu, että Terveyspisteissä saataisiin käyttöön sama potilastietojärjestelmä kuin julkisessa terveydenhuollossa. Näin asiakasta koskevat tiedot saataisiin kirjattua asianmukaisesti, ajantasaisesti ja yhteneväisesti riippumatta siitä, missä asiakas saa palvelunsa. Yhteneväinen potilastietojärjestelmä takaa myös sen, että asiakas saa parasta mahdollista hoitoa, ja näin myös edistetään potilasturvallisuutta sekä sairaanhoitajan oikeusturvaa.

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen haasteita Terveyspisteessä tarjottavien palvelujen näkökulmasta. Aihetta voitaisiin tutkia myös sairaanhoitajien omien kokemusten pohjalta. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista tietää, millaista täydennyskoulutusta tai erikoistumisopintoja Terveyspisteiden sairaanhoitajat ovat hankkineet. Voitaisiin myös selvittää, miksi luuntiheysmittausta ei ollut Terveyspisteiden palveluvalikoimassa. Onko luuntiheysmittaus kenties menettänyt arvonsa asiakkaiden silmissä?

LÄHTEET

Annola, E., Wiitakorpi, I. 2013. Hyvinvointiyrittäjyys hoitoalan ammattikorkeakouluopinnoissa. Pro Terveys 4, 36-38.

Bodenheimer, T., Loring, K., Holman, H., Grunback, K. Patient Self-Management of chronic disease in primary care. Journal of the American Medical Association (JAMA) 2002;288:2469-2475.

Elo, E. 2015. Liitot: sairaanhoitajat sopivat apteekkeihin. Apteekkari. Julkaistu 6.2.2015. Luettu 21.7.2019 <https://www.apteekkari.fi/uutiset/liitot-sairaanhoitajat-sopivat-apteekkeihin.html>

Eriksson, E., Korhonen, T., Merasto, M., Moisio, E-L. 2015. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen – Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Ammattikorkeakoulujen terveysalan verkosto ja Suomen sairaanhoitajaliitto ry. Luettu 2.8.2019 <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2015/09/Sairaanhoitajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>

Eskelinen, S. 2016. Vieritestit. Duodecim Terveyskirjasto. Julkaistu 6.5.2016 Luettu 23.5.2019 https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=snk03204

Halonen, I. 2014. Piste Jonoille. Apteekkari vol. 103 no. 1. s. 8-15

Halonen, I. 2015. Tarve palvelulle kasvaa. Apteekkari vol. 104 no. 4. s. 32-35.

Hildén, R. 2002. Ammatillinen osaaminen hoitotyössä. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Porvoo: Bookwell Oy.

Kan, S., Pohjola, L. 2012. Erikoistu vanhustyöhön. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kliinisiä taitoja opetetaan liian vähän lähiopetuksena. 2017. Sairaanhoitajat. Sairaanhoitajaliitto. Luettu 18.7.2019 <https://sairaanhoitajat.fi/2017/kliinisia-taitoja-opetetaan-liian-vahan-lahiopetuksena/>

Koivu-Mutka, P. 2016. Asiakkaiden kokemuksia ja mielipiteitä apteekin terveyspalveluista. Itä-Suomen yliopisto. Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate. PD-projektityö.

Kotila, J., Axelin, A., Fagerström, L., Flinkman, M., Heikkinen, K., Jokiniemi, K., Korhonen, A., Meretoja, R., Suutarla, A. Sairaanhoitajien uudet työnkuvat – laataa tulevaisuuden sote-palveluihin. N.d. [pdf-tiedosto]. Sairaanhoitajat. Sairaanhoitajaliitto. Luettu 14.8.2019 <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2016/04/Laajavastuinen-sairaanhoitaja-muuttaa-sote-palveluita.pdf>

Kouri, T. 2008. Vierituskimukset – tehokkuutta vai tuhlausta? Lääkärilehti 4/2008 vsk 63, s. 259. Luettu 23.5.2019
<https://www.laakarilehti.fi/ajassa/paakirjoitukset/vierituskimukset-tehokkuutta-vai-tuhlausta/>

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559.

Laukkanen, A. 2019. Yleissairaanhoitajan (180op) osaamisvaatimukset ja sisällöt julkaistu. Blogit Savonia. [blogi]. Luettu 22.5.2019
<https://blogi.savonia.fi/ylesharviointi/2019/01/31/yleissairaanhoitajan-180-op-osaamisvaatimuslauseet-ja-sisallot-julkaistu/>

Lehtinen, N., Kulmala, J., Rigoff, A-M., Ståhl, T. 2010. Terveysneuvonnan toteutuminen ja haasteet Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin julkaisuja 6/2010. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere. [pdf-tiedosto]. Luettu 12.6.2019

Lääkehoidon toteuttaminen. N.d. Valvira. Luettu 11.8.2019 <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/laakehoito/laakehoidon-to-teuttaminen>

Mölläri, K., Saukkonen, S-M., Kovanen, L. 2018. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon vastaanoton asiakkaiden käyntisyys vuonna 2017. Tilastoraportti 23/2018. THL. Luettu 6.5.2019. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136480/Tr23_18.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Nikula, A., Liinamo, A. 2013. Rokottaminen (s. 67-79). Teoksessa Ranta, I. (toim.), Sairaanhoitaja & Lääkehoito. Hoitotyön vuosikirja 2013. Helsinki: Fioca Oy.

Ojala, S., Kaukkila, H-S. 2008. Injektionanto lihakseen – millä, miten ja mihin pistät? Sairaanhoitaja-lehti. <https://sairaanhoitajat.fi/lehti/jutut/injektionanto-lihakseen-milla-miten-ja-mihin-pistat/>

Opiskele sairaanhoitajaksi. N.d. Sairaanhoitajat. Sairaanhoitajaliitto. Luettu 19.5.2019 <https://sairaanhoitajat.fi/koosteet/opiskele-sairaanhoitajaksi/>

Opiskelu sairaanhoitajaksi. 2014. Sairaanhoitajat. Sairaanhoitajaliitto. Luettu 19.5.2019
<https://sairaanhoitajat.fi/artikkeli/opiskelu-sairaanhoitajaksi/>

OPM 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Luettu 5.4.2019
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pakkanen, J., Stolt, M., Salminen, L. (esim. Moule ym. 2008, Baxter ym. 2009, Kaplan & Ura 2010, Leonard ym. 2010, Zavertnik ym. 2010). 2012. Potilassimulaatio sairaanhoitajaopiskelijoiden hoitotyön taitojen oppimisessa – kirjallisuuskatsaus. Hoitotiede 2012, vol. 244. Iss. 2, 163-174.

- Rahikainen, L. 2019. Sairaanhoidaja apteekissa. Sairaanhoidajakoulutus. Laurea ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 21.7.2019
<https://www.theseus.fi/handle/10024/208734>
- Rajalahti, E., Saranto, K. 2011. Tiedonhallinnan osaaminen – haaste hoitotyön koulutukselle ja työelämälle. *Hoitotiede* 2011, vol. 233. Iss. 4, s. 243-257.
- Rautava-Nurmi, H., Westergård, A., Henttonen, T., Ojala, M., Vuorinen, S. 2014. *Hoitotyön taidot ja toiminnot*. 1.-3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Reinikainen, L. 2015. Asiakkaiden maksuhalukkuus apteekkien yhteydessä toimivien terveystaluyritysten tarjoamista sairaanhoitajan palveluista. Itä-Suomen yliopisto. Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate. PD-projektityö.
- Ruuskanen, I. 2011. Koulutuksesta työelämään (s. 85-97). Teoksessa Ranta, I. (toim.), *Sairaanhoidaja asiantuntijana*. Hoitotyön vuosikirja 2011. Helsinki: Fioca Oy.
- Saarelma, O. 2019. Lääkärintodistus ja lääkärinlausunto. Lääkärikirja Duodecim. Julkaistu 5.7.2019. Luettu 12.7.2019 https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00299
- Sairaanhoidajan täydennyskoulutus. N.d. Sairaanhoidajat. Sairaanhoidajaliitto. Luettu 10.8.2019 <https://sairaanhoidajat.fi/koosteet/sairaanhoidajan-taydennyskoulutus/>
- Salminen, L., Lindberg, E., Heinonen, J., Leino-Kilpi, H. 2012. Terveystalun opettajien tiedot yrittäjyydestä ja asenteet yrittäjyyttä kohtaan. *Hoitotiede*, 24 (3), 244-254.
- Sneck, S. 2016. Sairaanhoidajien lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen. Oulun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. [pdf-tiedosto]. Luettu 16.7.2019 <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526210667.pdf>
- Soininen, L. 2019. Päivystysapu 116 117 – kiireellistä hoidon tarpeen arviota ennalta määritellyin kriteerein. *Duodecim* 2019 vol. 135 no. 6 s. 227-228. Luettu 12.7.2019
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Selvitys kuntien hoitotarvikejakelusta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:28. [pdf-tiedosto]. Luettu 3.7.2019 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70294/URN_ISBN_978-952-00-3514-3.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö. N.d. Terveystaluneuvonta ja terveystarkastukset. [www-sivu] Luettu 21.7.2019 <https://stm.fi/terveysneuvonta-terveystarkastukset>
- Suomen Apteekkariliitto. 2018. Apteekit rokottavat riskiryhmiä. [Apteekkariliitolta saatu materiaali]. Luettu 10.3.2019
- Suomen Apteekkariliitto. 2019a. Apteekin Terveyspiste. Ohjekirja Apteekin Terveyspisteen perustajalle ja palveluiden tuottajalle. [Apteekkariliitolta saatu materiaali]. Luettu 10.3.2019

Suomen Apteekkariliitto. 2019b. Terveyspisteen perustaminen. [Apteekkariliitolta saatu materiaali]. Luettu 10.8.2019

Suomen Apteekkariliitto. N.d. Apteekin Terveyspiste. Kuntayhteistyö. [Apteekkariliitolta saatu materiaali]. Luettu 10.3.2019

Syväoja, P., Äijälä, O. 2009. Hoidon tarpeen arviointi. Sastamala: Kustannusosa-
keyhtiö Tammi.

Tampereen kaupunki. 2018. Konsernimääräys. Sairauslomakäytäntö. Julkaistu
14.12.2018. [pdf-tiedosto]. Luettu 12.7.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Potilastietojärjestelmät sairaanhoitajan
työvälineenä 2017-tutkimus. Luettu 18.7.2019 [https://thl.fi/attachments/tiedon-
hallinta/PTJ_sh_14062017_ennakkotuloksia.pdf](https://thl.fi/attachments/tiedonhallinta/PTJ_sh_14062017_ennakkotuloksia.pdf)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Mitä rokottajan tulee osata? Luettu
23.5.2019 <https://thl.fi/fi/web/rokottaminen/kaytannon-ohjeita/rokottaminen-askel-askeleelta/rokottaja-ja-rokotusosaamisen-osoittaminen/mita-rokottajan-tu-lee-osata->

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Valtakunnallinen rokotusosaamisen
koulutuskokonaisuus. Luettu 3.7.2019 [https://thl.fi/fi/web/rokottaminen/kaytan-
non-ohjeita/rokottaminen-askel-askeleelta/rokottaja-ja-rokotusosaamisen-osoit-
taminen/valtakunnallinen-rokotusosaamisen-koulutuskokonaisuus](https://thl.fi/fi/web/rokottaminen/kaytannon-ohjeita/rokottaminen-askel-askeleelta/rokottaja-ja-rokotusosaamisen-osoittaminen/valtakunnallinen-rokotusosaamisen-koulutuskokonaisuus)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. N.d. Terveysneuvonta. Luettu 24.6.2019
[https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneu-
vola/aitiysneuvola/terveysneuvonta](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneuvola/aitiysneuvola/terveysneuvonta)

Terveysasema suljettiin, apteekki avasi Terveyspisteen ja etälääkäripalvelun. Ap-
teekkari. Julkaistu 27.3.2017. Luettu 2.7.2019 [https://www.apteekkari.fi/uuti-
set/terveysasema-suljettiin-apteekki-avasi-terveyspisteen-ja-etalaakaripalve-
lun.html](https://www.apteekkari.fi/uutiset/terveysasema-suljettiin-apteekki-avasi-terveyspisteen-ja-etalaakaripalvelun.html)

Tuomi, S. 2008. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen lasten hoitotyössä.
Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Luettu
16.7.2019 [http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1066-
9/urn_isbn_978-951-27-1066-9.pdf](http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1066-9/urn_isbn_978-951-27-1066-9.pdf)

Tuomi, S., Pohjolainen, M., Ahonen, M-L., Temonen, A. 2011. Sairaanhoitajan
rokotusosaaminen. Sairaanhoitaja – Sjuksköterskan. 2011 vol. 84 no 2 s. 52-55.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen louk-
kausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan
ohje 2012. [pdf-tiedosto]. Luettu 11.4.2019 [https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/fi-
les/HTK_ohje_2012.pdf](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)

Vieritestisuositus. 2018. Labquality. Luettu 2.7.2019
<https://www.labquality.fi/vieritestisuositus/>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ylitörmänen, T. 2011. Sairaanhoidajien välinen yhteistyö – kyselytutkimus sairaanhoitajille sairaalassa. Itä-Suomen yliopisto. Pro gradu-tutkielma. [pdf-tiedosto]. Luettu 5.8.2019 http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20150065/urn_nbn_fi_uef-20150065.pdf

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hyvä Apteekin Terveyspisteen sairaanhoitaja!

Olemme sairaanhoitajaopiskelijat Anni Ketola ja Minna Vapa. Opiskelemme Tampereen ammattikorkeakoulussa ja teemme opinnäytetyötä sairaanhoitajien työkuivasta Apteekkien Terveyspisteissä. Toteutamme opinnäytetyön yhteistyössä Suomen Apteekkariliiton kanssa.

Tutkimuksemme tarkoituksena on kartoittaa sairaanhoitajien työkuivaa Apteekin Terveyspisteessä. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, eikä tutkimuksesta aiheudu teille kuluja. Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti, ja tutkimusaineistoa käsittelevät ainoastaan opinnäytetyön tekijät sekä Suomen Apteekkariliitto. Aineisto säilytetään salasanalla suojattuina tiedostoina. Teitä ei voida suoraan tunnistaa vastaajiksi tutkimuksen tuloksista. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tutkimukseen, johon tämä saatekirje liittyy, ja aineisto hävitetään vuoden 2019 loppuun mennessä. Valmis opinnäytetyö tallennetaan sähköisessä muodossa Theseus-verkkokirjastoon, josta se on yleisesti luettavissa.

Vastaamiseen menee noin 15 minuuttia, ja vastausaika on kaksi viikkoa. Vastauksistanne saamme arvokasta tietoa opinnäytetyötämme varten. Opinnäytetyöllä saadaan näkyvyyttä tälle melko harvinaiselle sairaanhoitajan työympäristölle. Opinnäytetyö valmistuu syksyllä 2019.

Koska Terveyspisteitä on Suomessa vielä vähän, jokainen vastaus on tärkeä. Arvostamme suuresti vastaamistanne!

Vastaamme mielellämme kysymyksiinne kyselyyn liittyen.

Ystävällisin terveisin: Anni Ketola ja Minna Vapa

Toiminnan aloittaminen

Minä vuonna Terveyspisteenne toiminta on alkanut?

Miten toiminta sai alkunsa?

Esimerkiksi oliko idea lähtöisin sairaanhoitajalta vai apteekkarilta? Aloittiko joku apteekkinne työntekijöistä sairaanhoitajaopinnot?

Sijainti

Minkä Aluehallintoviraston alueella Terveyspisteenne sijaitsee?

- Etelä-Suomi
- Lounais-Suomi
- Itä-Suomi
- Lappi
- Länsi- ja Sisä-Suomi
- Pohjois-Suomi

Reseptuuri

Terveyspisteenne apteekin reseptuuri vuonna 2018

- yli 200 000
- 180 001-200 000
- 160 001-180 000
- 140 001-160 000
- 120 001-140 000
- 100 001-120 000
- 80 001-100 000
- 60 001-80 000
- 40 001-60 000
- 20 001-40 000
- alle 20 000
- en tiedä / en halua vastata

(jatkuu)

Toimintaympäristö

Toimiiko Terveyspisteenne

- apteekkarin omistamassa osakeyhtiössä
- apteekkarin sairaanhoitajan yritystoiminnalle vuokraamassa tilassa
- muualla

Jos vastasitte "muualla", kirjoittakaa alla olevaan laatikkoon, missä tilassa Terveyspisteenne toimii.

Terveyspisteessä työskentelevät sairaanhoitajat

Kuinka monta sairaanhoitajaa Terveyspisteessänne työskentelee?

Mikä on koulutustustanne ja työkokemuksenne?

Kertokaa tähän työkokemuksestanne, joka liittyy apteekki- tai sairaanhoitajan työhön, esimerkiksi "seitsemän vuoden kokemus farmaseutin työstä apteekissa" tai "kahden vuoden kokemus sairaanhoitajan työstä päivystyspoliklinikalla". Jos Terveyspisteessänne työskentelee useampi sairaanhoitaja, voitte kertoa jokaisen sairaanhoitajan koulutustustaan ja työkokemuksen.

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt tässä Terveyspisteessä?

1 tai vähemmän

Onko teillä työkokemusta terveyskeskuksen vastaanotolta?

- kyllä
- ei

Jos vastasitte "kyllä", kirjoittakaa alla olevaan laatikkoon työkokemuksenne vuosina.

Kuuluuko työtehtäviinne Terveyspisteen vastaanotto toiminnan lisäksi muita tehtäviä?

- kyllä
- ei

Jos vastasitte "kyllä", tarkentakaa alla olevaan laatikkoon, millaisia muut työtehtävänne ovat.

Esimerkiksi "tavaroiden tilaaminen, kassatyöskentely, laskutus".

Millaiset vastaanottoaikanne ovat Terveyspisteessä?

Kuvaillkaa omin sanoin, esimerkiksi "toinen Terveyspisteemme sairaanhoitajista työskentelee arkipäivisin klo 9-17 ja toinen kahtena arkipäivänä viikossa klo 12-16".

Oletteko laatineet Terveyspisteenne toiminnasta apteekkikohtaisen toimintaohjeen?

- kyllä
 ei

Mitä palveluja Terveyspisteenne tarjoaa?

Mitä seuraavista palveluista tarjoatte Terveyspisteessänne?

- korvahuhtelu
 ompeleiden tai hakasten poisto
 punkin poisto
 lääkinällisten tukisukkien
mittaus
 injektioiden antaminen
 haavanhoito

Jos pistätte injektioita, luettelkaa yleisimmät injektiot alla olevaan laatikkoon.

Millaisista syistä asiakkaat hakeutuvat vastaanotollenne?

- flunssa

poskiontelotulehdus
 silmätulehdus
 virtsatieinfektio
 muu

Jos vastasitte "muu", kertokaa tarkemmin, mistä syistä asiakkaat hakeutuvat sairaanhoitajan vastaanotolle.

Kirjoitatteko sairauslomatoistuksia?

- kyllä
 ei

Mitä rokotuksia tarjoatte Terveyspisteessänne?

- matkailijan rokotukset
 influenssarokotukset (maksulliset)
 kunnan kanssa yhteistyössä annettavat influenssarokotukset
 muut kansallisen rokotusohjelman rokotukset

Annatteko Terveyspisteessänne keltakuumerokotetta?

- kyllä
 ei

Mitä mittauksia Terveyspisteenne tarjoaa?

- c-reaktiivinen proteiini eli CRP tulehdusarvo
 hemoglobiini
 kokonaiskolesteroli
 kolesterolin mittaus, eritelty
 verensokeri
 HbA1c
 StrepA tai muu mikrobiologinen testi
 verenpaine
 kehonkoostumusmittaus
 first beat-mittaus
 luuntiheysmittaus

Jos teette Terveyspisteessänne luuntiheysmittauksia, onko palvelu jatkuvasti tarjolla vai esimerkiksi kausittain?

Jos teette Terveyspisteessänne muita mittauksia, luetelkaa mittaukset tähän.

Otatteko Terveyspisteessänne laboratoriokokeita, jotka analysoidaan muualla?

- kyllä
 ei

Missä tulokset analysoidaan?

Esimerkiksi "Fimlab", "Huslab".

Millaisia muualla analysoitavat mittaukset ovat?

Esimerkiksi "D-vitamiinimittaus".

Kuinka näytteiden kuljettaminen laboratorioon on järjestetty?

Millaista terveysneuvontaa tarjoatte?

- astma
 diabetes
 sydän- ja verisuonisairaudet
 ravitsemus
 tupakoinnin lopettaminen
 painonhallinta
 muu

Halutessanne voitte kertoa terveysneuvonnasta enemmän alla olevassa vastauskentässä.

Luettelkaa kolme kysytyintä Terveyspisteen palvelua.

Teettekö kotikäyntejä?

- kyllä
 ei

Jos teette kotikäyntejä, luettelkaa tähän yleisimmät kotikäyntienne syyt.

Markkinointi

Osallistuttko seuraavilla tavoilla Terveyspisteenne markkinointiin?

- some-päivitysten tekeminen
 esitykset sidosryhmille
 lehtimainosten laatiminen
 muu markkinointimateriaali
 muu, mikä

Luettelkaa tähän muita markkinointitapoja.

Toiminnasta vastaava johtaja

Kuka toimii Terveyspisteenne terveyspalveluista vastaavana johtajana? Valitse yksi.

- Terveyspisteen sairaanhoitaja
 lääkäri
 muu

Onko Terveyspisteellänne nimetty vastuulääkäri?

- kyllä
 ei

Jos vastasitte kyllä, kertokaa, mitä kautta vastuulääkäri on järjestetty.

Asiakasmäärät

Montako asiakasta Terveyspisteessänne käy keskimäärin päivän aikana?

- alle 5
- 5-10
- 11-15
- 16-20
- enemmän kuin 21
- en halua vastata

Potilastietojärjestelmä ja potilasryhmät

Onko käytössänne sähköinen potilastietojärjestelmä?

- kyllä
- ei

Tarjoatteko Terveyspisteenne palveluita kaikille potilasryhmille?

- kyllä
- ei

Jos vastasitte "ei", luettelkaa ne potilasryhmät, jotka olette rajanneet palveluistanne pois, esimerkiksi "lapset". Voitte halutessasi perustella, miksi jokin potilasryhmä on rajattu pois.

Yhteistyö julkisen terveydenhuollon kanssa

Millaista yhteistyötä teette julkisen terveydenhuollon kanssa?

- yhteisiä koulutustilaisuuksia sairaanhoitajille
- yhteiset hoitopolut sovittu
- yhteinen potilasiamies
- yhteinen vastuulääkäri
- terveyskeskuksesta suositellaan Terveyspisteen palveluita (esimerkiksi asiakkaille, jotka eivät halua odottaa vastaanottoaikaa)
- Terveyspiste nimetty kunnan viralliseksi rokotuspisteeksi (maksuttomat kausi-influenssarokotteet)
- sovittu mittauslaitteista
- sovittu Terveyspisteen palveluvalikoimasta
- Terveyspisteessä julkisen terveydenhuollon potilastietojärjestelmä
- kumppanuussopimus
- ostopalvelusopimus

Kuinka usein julkisen terveydenhuollon kanssa on tapaamisia? Ketkä tapaamisiin osallistuu?

Minne ohjaatte asiakkaat, jotka tarvitsevat jatkohoitoa?

Esimerkiksi terveyskeskus tai yksityinen lääkäriasema

Lopuksi

Mitä muuta haluaisitte kertoa Terveyspisteenne toiminnasta?

Tietojen lähetys

Tallenna